

LIETUVOS VYRIAUSIASIS ADMINISTRACINIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2012 m. kovo 22 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Romos Sabinos Alimienės (kolegijos pirmininkė), Irmanto Jarukaičio (pranešėjas) ir Dalios Višinskienės, sekretoriaujant Gitanai Aleliūnaitei, dalyvaujant pareiškėjo uždarnosios akcinės bendrovės „Laisvas ir nepriklausomas kanalas“ atstovui advokatui Ažuolui Čekanavičiui, atsakovo Žurnalistų etikos inspektoriaus atstovei Ramintai Šulskutei, trečiajam suinteresuotam asmeniui Dariui Petraičiui, viešame teismo posėdyje apeliacine tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjo uždarnosios akcinės bendrovės „Laisvas ir nepriklausomas kanalas“ apeliacinį skundą dėl Vilniaus apygardos administracinio teismo 2011 m. liepos 4 d. sprendimo administracinėje byloje pagal pareiškėjo uždarnosios akcinės bendrovės „Laisvas ir nepriklausomas kanalas“ skundą atsakovui Žurnalistų etikos inspektoriui (trečiasis suinteresuotas asmuo – Darius Petraitis) dėl sprendimo panaikinimo.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė:

I.

Pareiškėjas uždaroji akcinė bendrovė „Laisvas ir nepriklausomas kanalas“ (*toliau – ir pareiškėjas, UAB „Laisvas ir nepriklausomas kanalas“*) kreipėsi į teismą skundu (t. I, b. l. 1-4), patikslintu skundu (t. I, b. l. 31-34), prašydamas panaikinti Žurnalistų etikos inspektoriaus (*toliau – ir atsakovas, Inspektorius*) 2011 m. sausio 11 d. sprendimą Nr. SPR-5 „Dėl televizijos laidoje „Kakadu“ (LNK, 2009 m. spalio 28d.) paskelbtos informacijos“ (*toliau – ir Sprendimas*), taip pat priteisti bylinėjimosi išlaidas.

Pareiškėjas paaiškino, jog Inspektorius priėmė Sprendimą, kuriuo nusprendė įspėti pareiškėją dėl Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo (*toliau – ir Įstatymas*) 3 straipsnio 2 ir 3 dalių, 19 straipsnio 2 dalies ir 41 straipsnio 2 dalies 8 punkto pažeidimų, padarytų televizijos laidoje „Kakadu“ (LNK, 2009 m. spalio 28 d.), įpareigoti viešosios informacijos skleidėją Įstatymo nustatyta tvarka paneigti arba sudaryti pačiam pareiškėjui galimybę atsakyti ar paneigti nustatytą tikrovės neatitinkančią informaciją: 1) „<...> uždirbusiam dvigubai daugiau nei Prezidentė Dalia Grybauskaitė“; 2) „Mat ponas Kauno kombinatorius Darius Petraitis įsigudrino labai sėkmingai ir naudingai atsistatydinti iš užimamų pareigų. Neoficialiais duomenimis,

2013

palikdamas Prienų ligoninės juristo kėdę, ponas Petraitis pareikalavo 500 litų dydžio išeitinės kompensacijos“; 3) „Televizorius rodys sukčius“ bei „<...> didysis kombinatorius Petraitis“.

Inspektorius nusprendė, kad pareiškėjas pažeidė Įstatymo nuostatas tokiais teiginiais:

- 1) „<...> užsidirbusiam dvigubai daugiau nei Prezidentė Dalia Grybauskaitė“;
- 2) „Mat ponas Kauno kombinatorius Darius Petraitis įsigudrino labai sėkmingai ir naudingai atsistatydinti iš užimamų pareigų. Neoficialiais duomenimis, palikdamas Prienų ligoninės juristo kėdę, ponas Petraitis pareikalavo 500 litų dydžio išeitinės kompensacijos“;
- 3) „<...> didysis kombinatorius Petraitis“;
- 4) „Televizorius rodys sukčius“.

Paaikšino, kad Įstatymo 49 straipsnio 1 dalis nustato, jog Inspektorius yra valstybės pareigūnas, kuris prižiūri, kaip įgyvendinamos Įstatymo nuostatos. Todėl Inspektorius privalo savo veikloje vadovautis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymu (*toliau – ir VAI*) bei jame įtvirtintais viešojo administravimo principais. Nurodė, jog skundžiamas Sprendimas yra priimtas nesiremiant objektyviais faktais, o surinktų įrodymų visuma nėra pakankama Sprendimui pagrįsti. Sprendime konstatuojama, jog „<...> televizijos laidoje minima suma nėra tolygi Lietuvos Respublikos Prezidento dviejų dydžių atlyginimui, todėl laikytina, jog pareiškėjo atlyginimo palyginimas su Prezidentės atlyginimu pasirinktas tik dėl sensacingumo, tačiau neatitinka realiai egzistuojančių faktų“. Pabrėžė, jog Sprendime nėra pateikta daugiau argumentų, kuriais remdamasis Inspektorius nusprendė, jog teiginys „<...> užsidirbusiam dvigubai daugiau nei Prezidentė Dalia Grybauskaitė“ neatitinka tikrovės. Remiantis Įstatymo 50 straipsnio 2 dalies 3 punktu, Inspektorius turi teisę nemokamai gauti iš valstybės ir savivaldybių institucijų bei įstaigų informaciją, dokumentus ir kitą medžiagą, būtiną savo funkcijoms atlikti. Todėl Inspektorius turėjo galimybę nesunkiai patikrinti šio teiginio atitikimą tikrovei, paprašydamas kompetentingų institucijų pateikti duomenis apie Dariaus Petraičio uždirbtas sumas. Informacija apie Prezidentės Dalios Grybauskaitės uždarbį yra vieša. Taip pat buvo viešai paskelbta, jog Dalia Grybauskaitė ženkliai susimažino sau atlyginimą. Televizijos laidos rengėjams informaciją apie Dariaus Petraičio uždirbtas sumas, įskaitant tai pagrindžiančius dokumentus, suteikė patikimas informacijos šaltinis, tačiau, nebūdamas valstybės institucija, pareiškėjas neturi galimybės gauti ir pateikti teismui oficialaus patvirtinto dokumento, pagrindžiančio Dariaus Petraičio pajamas. Nurodė, jog Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, vertindamas inspektoriaus sprendimus, yra pažymėjęs, jog skundo nagrinėjimo baigtimi suinteresuoto trečiojo suinteresuoto asmens paaiškinimai, kaip vieninteliai tyrimo metu atsakovo surinkti įrodymai, nulėmę skundo netenkinimą, negali būti laikomi pakankamais, suponuojantys atsakovo sprendimo pagrįstumą (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2008 m. rugsėjo 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁵⁶-1594/2008).

Inspektoriaus Sprendime konstatuota, jog pareiškėjas nepagrįstai nurodo, kad teiginys „Televizorius rodys sukčius“ yra ne apie Darių Petraitį, nes viešosios informacijos rengėjas nenurodė, kokiems konkretiems asmenims buvo skirtas minėtas teiginys, taip pat iš televizijos laidos reportažų turinio ir informacijos pateikimo matyti, jog minėtas teiginys televizijos laidoje yra siejamas ir su pareiškėjo asmeniu – pareiškėjo atžvilgiu televizijos laidos reportaže ne kartą yra naudojamas žodžio „sukčius“ sinonimas „kombinatorius“, t. y. asmuo, vikriai tvarkantis kokius nors reikalus, dažnai ne visai sąžiningai; sukčius (V. Vaitkevičiūtė, Tarptautinių žodžių žodynas, Vilnius, 2007 m.). Tai, jog atsakyme Inspektoriui nebuvo nurodyti konkretūs asmenys, apie kuriuos skelbiama „Televizorius rodys sukčius“, nepatvirtina aplinkybės, kad šis teiginys yra apie Darių Petraitį. Inspektorius motyvuoja tuo, jog buvo naudojamas kitas žodis – žodžio „sukčius“ sinonimas „kombinatorius“ (teiginys „<...> didysis kombinatorius Petraitis“) ir pateikia pastarojo žodžio apibrėžimą. Tačiau jau pačiame apibrėžime nurodyta, kad žodis „kombinatorius“ nebūtinai turi būti suprantamas kaip „sukčius“. Pateikiama ir kita žodžio reikšmė – asmuo, vikriai tvarkantis kokius nors reikalus. Iš apibrėžimo matoma, jog toks asmuo nebūtinai turi būti nesąžiningas. Pareiškėjo nuomone, Inspektorius daro nepagrįstą prielaidą, jog vartojant žodį „kombinatorius“ buvo siekiama paskelbti informaciją, kad Darius Petraitis yra sukčius. Pažymėjo, jog žodis „kombinatorius“, skirtingai nei „sukčiavimas“, nebūdamas baudžiamosios teisės kategorija, gali būti suprantamas ir

2008

kitomis prasmėmis. Žodis „kombinuoti“ gali būti suprantamas ir kaip žodžio „derinti“ sinonimas. Reportaže kaip tik ir buvo keliamas klausimas, kaip Darius Petraitis gali ar sugeba suderinti darbą tokioje daugybėje darboviečių. Inspektorius nepateikė jokių argumentų, kuriais nusprendė, jog nagrinėjamu atveju žodis „kombinatorius“ negalėjo būti vartojamas kitomis prasmėmis.

Pabrėžė, kad Sprendime nurodyta, jog „<...> viešosios informacijos rengėjo argumentai, jog televizijos laidos rengėjai, negalėdami patikrinti minėtos informacijos, teiginį paskleidė tokiu būdu, jog televizijos laidos žiūrovai būtų informuoti, jog informacija nėra patikrinta, yra nepagrįsti“. Pažymėjo, kad Inspektorius pateikia iš konteksto ištrauktą teiginį, nes analizuojant visą kontekstą akivaizdu, kad televizijos laidoje „Kakadu“ (LNK, 2009 m. spalio 28 d.) buvo pakankamai aiškiai nurodyta, jog informacijos negalima patikrinti: „Ir tai tik ledkalnio viršūnė... Mat ponas Kauno kombinatorius Darius Petraitis įsigudrino labai sėkmingai ir naudingai atsistatydinti iš užimamų pareigų. Neoficialiais duomenimis, palikdamas Prienų ligoninės juristo kėdę, ponas Petraitis neva pareikalavo 500 litų dydžio išeitinės kompensacijos“. Ši citata minima pačiame Sprendime, tačiau dėl nesuprantamų priežasčių praleistas žodis „neva“, kuris šiuo atveju yra esminis. Šiuo argumentu buvo remtasi ir pareiškėjo atsakyme Inspektoriui. Pabrėžė, jog Inspektorius neatsižvelgė į pareiškėjo pateiktus argumentus, pateikė ištrauktą iš konteksto sakinį, tokiu būdu iškraipydamas teiginio „Mat ponas Kauno kombinatorius Darius Petraitis įsigudrino labai sėkmingai ir naudingai atsistatydinti iš užimamų pareigų. Neoficialiais duomenimis, palikdamas Prienų ligoninės juristo kėdę, ponas Petraitis pareikalavo 500 litų dydžio išeitinės kompensacijos“ esmę.

Sprendime konstatuota, kad pareiškėjas pažeidė Įstatymo 3 straipsnio 3 dalį bei 41 straipsnio 2 dalies 1 punktą ir argumentuota tuo, jog pareiškėjas „rėmėsi neįvardintais šaltiniais“. Pareiškėjo nuomone, toks argumentas negali būti laikoms tinkamu, nes žurnalistai turi teisę naudotis anoniminių šaltinių suteikta informacija, neatskleisti informacijos šaltinio, išskyrus atvejus, kai informacijos šaltinį teismo sprendimu atskleisti būtina dėl gyvybiškai svarbių ar kitų ypač reikšmingų visuomenės interesų, taip pat siekiant užtikrinti, kad būtų apgintos asmenų konstitucinės teisės ir laisvės ir kad būtų vykdomas teisingumas (Įstatymo 8 str.). Be to, Europos Tarybos Ministrų Komiteto 2000 m. kovo 8 d. rekomendacijoje teigiama, kad žurnalistų informacijos šaltinių gynimas yra pagrindinė žurnalistų darbo, žiniasklaidos laisvės sąlyga.

Atsakovas Žurnalistų etikos inspektorius atsiliepime į pareiškėjo skundą (t. I, b. I. 41-47) nurodė, kad su skundo reikalavimais nesutinka ir prašė skundą atmesti. Paaiškino, jog pareiškėjas nepagrįstai teigia, kad televizijos laidoje paskelbtas teiginys „Televizorius rodys sukčius“ yra ne apie trečiąjį suinteresuotą asmenį Darių Petraitį. Tuo atveju, kai ginčo objektu esančiame teiginyje tiesiogiai neminimas asmuo, apie kurį paskleistos žinios, šis faktas turi būti pakankamai patvirtinamas kitais duomenimis ir iš viso konteksto turi būti aišku, kad žinios paskelbtos būtent apie tą asmenį. Konkrečiu atveju televizijos laida pradėta paskelbus šiuos teiginius: „Sveiki gyvi! Labas vakaras! Šiandien didelė šventė! Televizorius rodys sukčius. Matysite krūtų auginimo operaciją ir pistoletą“. Po šių teiginių paskelbimo pateiktas glaustas televizijos laidos anonsas: „Dabar laidoje: kodėl energetikos oligarchų turtų paieškos pasibaigė grasinimais ginklu; už ką Kauno veikėjui Petraičiui iškelta baudžiamoji byla; kodėl Kauno Klebonišio miške policininkai gaudė policininkus; Oksanos krūtų didinimo operacija prasidėjo“. Iš tokio pobūdžio anonso ir tolesnės televizijos laidos eigos matyti, jog vienas iš asmenų, kuriam priskiriamas teiginys „Televizorius rodys sukčius“, yra Darius Petraitis. Minėtos išvados pagrįstumą patvirtina televizijos laidoje paskelbta informacija apie pradėtą ikiteisminį tyrimą dėl galimo Dariaus Petraičio sukčiavimo ir su tuo susijusios aplinkybės (darboviečių skaičius, darbo užmokesčių dydžiai, darbo laiko trukmė, Antikorupcijos komisijos nustatyti pažeidimai, kompensacijų dydžiai ir kt.) bei šiam asmeniui apibūdinti vartojamas epitetas „kombinatorius“, kuris šnekamąja prasme apibūdinamas kaip asmuo, vikriai tvarkantis kokius nors reikalus, dažnai ne visai sąžiningai, ar sukčius (V. Vaitkevičiūtė, „Tarptautinių žodžių žodynas“, leidykla „Žodynas“, Vilnius, 2007 m.).

Pabrėžė, jog pareiškėjas yra neteisus teigdamas, kad žodis „kombinatorius“ nebūtinai turi būti suprantamas kaip žodis „sukčius“, kadangi tiek minėtoje žodžio „kombinatorius“ reikšmėje, tiek visuomenėje vyraujančioje šio žodžio sampratoje asmens pavadinimas ar jo priskyrimas „kombinatoriui“ yra diskredituojantis ir visuomet siejamas su jo nesąžiningumu, todėl paprastai

visuomenėje tokio asmens atliekami veiksmai suvokiami neigiamai ir netoleruoti. Be to, akcentuotina, kad televizijos laidoje žodžiai „sukčius“ ir „kombinatorius“ vartojami kaip sinonimai, pateikiant neigiamo pobūdžio informaciją apie trečiąjį suinteresuotą asmenį ir atliekamo ikiteisminio tyrimo aplinkybes. Minėtą išvadą patvirtina šie televizijos laidoje paskelbti teiginiai: „Kauno veikėjui gerb. p. D. Petraičiui, uždirbančiam daugiau nei Grybauskaitė, iškelta baudžiamoji byla. Ką prisidirbo šis ponaitis? Kiek prisikombinavo? Kiek šansų, kad jis sės už groty?“, „Dėmesio, dėmesio, gerbiami žiūrovai! Jūsų ekranuose kriminalinio trilerio „Didysis kombinatorius Petraitis“ kulminacija! Devyniose darbovietėse dirbusiam ir uždirbusiam dvigubai daugiau nei Prezidentė D. Grybauskaitė Kauno veikėjui iškelta baudžiamoji byla“, „Tačiau ponas Kauno kombinatorius D. Petraitis paduoti į teismą „Kakadu“ nespėjo – jo paties veiklą ėmė tirti Kauno savivaldybės Antikorupcijos komisija ir aptiko baisių įstatymų pažeidimų“, „Prasidėjus tyrimui, ėmė lipti dar skandalingesni faktai: paaiškėjo, jog ponas kombinatorius D. Petraitis, dirbdamas Kauno antrosios klinikinės ligoninės Personalo tarnybos vadovu juriskonsultu, galimai čia įdarbino savo tėtį, žmoną ir broliuką. Žodžiu, kone visą šeimą“. „Prokuratūros atstovės teigimu, jam gresia baudžiamoji atsakomybė: viešieji darbai arba laisvės apribojimas, arba areštas, arba laisvės atėmimas iki trejų metų. Didžiojo Kauno veikėjo D. Petraičio kombinacijų pabaiga“. Atsakovas pažymėjo, jog žodžio „kombinuoti“ reikšmės yra: 1) jungti, derinti, sugalvoti, daryti kombinacijas; 2) jungti skirtingų, bet technologiškai susijusių pramonės šakų gamybinius procesus į vieną; 3) vikriai įgyvendinti kokius nors planus, paprastai nesąžiningai; spekuliuoti; sukčiauti (V. Vaitkevičiūtė, „Tarptautinių žodžių žodynas“, leidykla „Žodynas“, Vilnius, 2007 m.), o žodis „kombinacija“ apibūdinamas kaip: 1) jungimas daiktų arba sąvokų į vieną visumą; kūrimas visumos iš sudedamųjų elementų; 2) visuma, sudaryta iš kokių nors pavienių elementų; 3) manevras; 4) darinys; 5) netikėtas, trumpas taktinis manevras dažniausiai su figūrų aukomis, kurio tikslas pagerinti poziciją, pasiekti persvarą; 6) machinacija; pelno gavimas aplinkiniu neteisėtu būdu; 7) sporto varžybų rūšis (V. Vaitkevičiūtė, „Tarptautinių žodžių žodynas“, leidykla „Žodynas“, Vilnius, 2007 m.). Iš pateiktų žodžių reikšmių darytina išvada, jog, kitaip nei teigia pareiškėjas, žodis „kombinuoti“ gali įgyti reikšmę „derinti“ tik tada, kai jis vartojamas tam tikrų mokslo šakų kontekste ir kai kalbama apie tam tikrus daiktus, elementus ar sąvokas. Konkrečiu atveju, atsižvelgiant į televizijos laidos kontekstą, žodis „kombinuoti“ yra siejamas su nesąžiningu trečiojo suinteresuoto asmens elgesiu, spekuliacijomis bei sukčiavimu. Nurodė, jog ikiteisminis tyrimas baudžiamojoje byloje Nr. 20-2-00475-09 dėl sukčiavimo pagal požymius nusikalstamos veikos, numatytos Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (*toliau – ir BK*) 182 straipsnio 1 dalyje, buvo pradėtas 2009 m. spalio 21 d., kai tuo tarpu televizijos laida buvo transliuota 2009 m. spalio 28 d., o Kauno miesto apylinkės prokuratūros nutarimas nutraukti ikiteisminį tyrimą minėtoje baudžiamojoje byloje priimtas 2010 m. balandžio 22 d. Atsakovo nuomone, atsižvelgiant į tai, kad televizijos laida buvo paskelbta praėjus tik septynioms dienoms nuo ikiteisminio tyrimo pradžios, darytina išvada, jog pareiškėjas neturėjo ir negalėjo turėti trečiojo suinteresuoto asmens galimai padarytus teisės pažeidimus patvirtinančių įrodymų, juo labiau, kad ikiteisminis tyrimas buvo nutrauktas nenustatius nei objektyviųjų, nei subjektyviųjų nusikalstamos veikos požymių, todėl pareiškėjas nesąžiningai, visiškai nepagrįstai ir peržengdamas teisės skleisti informaciją ribas trečiąjį suinteresuotą asmenį apibūdino kaip „sukčių“ ir „kombinatorių“.

Nurodė, jog pareiškėjo argumentas, kad atsakovas nesurinko teiginio „Devyniose darbovietėse dirbusiam ir uždirbusiam dvigubai daugiau nei Prezidentė D. Grybauskaitė, Kauno veikėjui iškelta baudžiamoji byla“ neatitikimą tikrovei patvirtinančių įrodymų ir todėl Sprendime išdėstyta įrodymų visuma nėra pakankama, laikytinas nepagrįstu. Inspektorius vertino faktą apie tai, jog, pareiškėjo teigimu, trečiojo suinteresuoto asmens darbo užmokesčio dydis yra dvigubai didesnis nei Prezidentės darbo užmokestis. Vertindamas šį faktą, Inspektorius atsižvelgė į televizijos laidoje paskelbtą vaizdinę informaciją, kurioje teigiama apie trečiojo suinteresuoto asmens darbo užmokesčio dydžius: „1 437 + 1 608 + 840 + 3 700 + 8 119 = daugiau už Prezidentę!!!“, „Centro poliklinika: 1 437 Lt 1/4 etato; Greitosios pagalbos stotis 1 608 Lt 1/4 etato; Žiegdrių psichiatrijos ligoninė 840 Lt 1/4 etato; Prienų ligoninė 897 Lt 1/4 etato; Vaistų gamintojų asociacija ??? Lt; Farmacijos kompanijų asociacija; Raudonojo kryžiaus ligoninė 3 700 Lt 2/5 etato;

Kauno antroji klinikinė ligoninė 8 119 Lt pilnas etatas“. Šios informacijos pagrindu padaryta išvada, jog, pareiškėjo teigimu, trečiojo suinteresuoto asmens darbo užmokesčio dydis lygus 16 601 Lt. Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos prezidento įstatymo pakeitimo įstatymo 15 straipsnį, numatantį, jog Respublikos Prezidento mėnesinis darbo užmokestis yra lygus Lietuvos Respublikos valstybės politikų, teisėjų, valstybės pareigūnų ir valstybės tarnautojų pareiginės algos 55 baziniams dydžiams, o tai konkrečiu atveju yra 24 750 Lt, nustatyta, kad televizijos laidoje paskelbta trečiojo suinteresuoto asmens darbo užmokesčio dydžio suma net nesiekia Prezidentės darbo užmokesčio dydžio ir, juo labiau, nėra dvigubai už jį didesnė. Šio fakto patikrinimui nebuvo reikalingas papildomos informacijos ar dokumentų rinkimas naudojantis Įstatymo 50 straipsnio 2 dalies 3 punkte suteikta teise, kadangi nei trečiasis suinteresuotas asmuo, nei Inspektorius nekvestionavo televizijos laidoje paskelbtų atskirų darbo užmokesčių dydžių tikrumo ir, remdamasis teisės aktų nuostatomis, palygino paskelbtą darbo užmokesčių sumą su Prezidentės gaunamu darbo užmokesčio dydžiu. Atlikus šiuos veiksmus, buvo nustatyta, kad ginčo objektu esančiame teiginyje paskelbta informacija neatitinka tikrovės ir pareiškėjo panaudotas palyginimas buvo pasirinktas dėl sensacingumo, tikintis padaryti didesnę poveikį ir įtaigą visuomenei. Įstatymo 41 straipsnio 2 dalies 1 punkte žurnalistams yra nustatytos pareigos teikti teisingas, tikslias ir nešališkas žinias bei atidžiai ir rūpestingai tikrinti faktus. Pareigą atidžiai ir rūpestingai tikrinti faktus viešosios informacijos rengėjai ir skleidėjai privalo įgyvendinti prieš tam tikros informacijos skelbimą ir tik įsitikinę jos tikrumu ir teisingumu, turi teisę tokią informaciją paskelbti viešai.

Pažymėjo, jog pareiškėjo argumentai dėl teiginyje „Ir tai tik ledkalnio viršūnė... Mat ponas Kauno kombinatorius D. Petraitis įsigudrino labai sėkmingai ir naudingai atsistatydinti iš užimamų pareigų. Neoficialiais duomenimis, palikdamas Prienų ligoninės juristo kėdę, ponas Petraitis neva pareikalavo 5 000 litų dydžio išeitinės kompensacijos“ paskelbtos informacijos įvertinimo yra nepagrįsti. Atsižvelgiant į VŠĮ Prienų ligoninės 2009 m. spalio 11 d. pažymą Nr. V7-878, nustatyta, jog minėtame teiginyje paskelbta informacija apie tai, kad trečiasis suinteresuotas asmuo, atsistatydindamas iš Prienų ligoninės juristo pareigų, galimai reikalavo išmokėti išeitinę kompensaciją, neatitinka tikrovės. Pareiškėjo pasirinktas ir naudotas šios informacijos pateikimo būdas, t. y. žodžių „neoficialiais duomenimis“, „neva“ vartojimas, gali sudaryti įspūdį, jog buvo abejojama šios informacijos tikrumu ir patikimumu, tačiau teiginyje „Mat ponas Kauno kombinatorius Darius Petraitis įsigudrino labai sėkmingai ir naudingai atsistatydinti iš užimamų pareigų“ paskelbta informacija suponuoja visiškai priešingą išvadą, reiškiančią, jog pareiškėjas buvo tikras dėl paskelbtos žinios tikrumo ir teisingumo. Teiginiuose „Vėliau, kaip teigia vienas iš jo darbdavių, sumanė atsistatydinti ir iš Kauno Raudonojo Kryžiaus juristo pareigų – paprašė 22 200 litų“, „Galima tik įsivaizduoti ir spėlioti, kiek išeitinių kompensacijų galėjo susirinkti šis veikėjas, išeidindamas iš visų savo devynių darboviečių, kuriose, atseit, dirba 23 valandas 15 minučių per parą“ paskelbta informacija dar labiau sustiprino pareiškėjo poziciją dėl ginčo objektu esančio teiginio tikrumo, todėl visuomenei paskelbta žinia įgijo konstatuojamąjį pobūdį ir sudarė neabejotiną tikrumo įspūdį. Tokiu atveju pareiškėjas, laikydamasis Įstatymo 41 straipsnio 2 dalies 1 punkte numatytos pareigos atidžiai ir rūpestingai tikrinti faktus ir siekdamas veikti sąžiningai, privalėjo surinkti visus įmanomus informacijos tikrumą patvirtinančius įrodymus arba, neturėdamas tokių įrodymų ar abejodamas turimų įrodymų patikimumu, galėjo apskritai atsisakyti skelbti tokią informaciją. Tačiau, kaip matyti iš televizijos laidoje paskleistos informacijos, pareiškėjas neatliko nei vieno iš šių veiksmų, todėl buvo nustatyta, jog pažeidė Įstatymo 3 straipsnio 3 dalį bei 41 straipsnio 2 dalies 1 punkto reikalavimus. Nurodė, jog Inspektorius neginčija viešosios informacijos rengėjų ir skleidėjų galimybės skelbti anoniminių šaltinių suteiktą informaciją, tačiau svarbu, kad anoniminiai šaltiniai negali būti tapatinami su gandas skleidžiančiais šaltiniais ir anoniminių šaltinių suteikta informacija taip pat privalo turėti faktinį pagrindą, kurio tikrumas gali būti nustatomas įrodinėjimo priemonėmis. Konkrečiu atveju pareiškėjas pateiktuose paaiškinimuose nurodė, jog ginčo objektu esančiame teiginyje paskelbtą informaciją suteikė vienas iš Prienų ligoninės darbuotojų bei paaiškino, kad negalėjo patikrinti šios informacijos. Manė, jog tokie pareiškėjo paaiškinimai leidžia daryti išvadą, jog gautą informaciją sudarė gandai, neturintys faktinio pagrindo.

Trečiasis suinteresuotasis asmuo Darius Petraitis atsiliepime į pareiškėjo skundą (t. I, b. l. 87-90) nurodė, kad su skundu nesutinka, o savo poziciją iš esmės pagrindė analogiškais motyvais kaip ir atsakovas.

II.

Vilniaus apygardos administracinis teismas 2011 m. liepos 4 d. sprendimu (t. I, b. l. 167-176) nutarė pareiškėjo uždarnosios akcinės bendrovės „Laisvas ir nepriklausomas kanalas“ skundą atmesti. Įstaisti žurnalistų etikos inspektoriaus 2011 m. sausio 11 d. sprendime Nr. SPR-5 nustatytus rašymo apsirikimus ir šio sprendimo rezoliucinės dalies 1 ir 2 punktus išdėstyti taip:

„1. Įspėti viešosios informacijos skleidėją UAB „Laisvas ir nepriklausomas kanalas“ dėl Visuomenės informavimo įstatymo 3 straipsnio 2 ir 3 dalių, 19 straipsnio 2 dalies ir 41 straipsnio 2 dalies 1 punkto pažeidimų, padarytų televizijos laidoje „Kakadu“ (LNK, 2009 m. spalio 28 d.).

2. Įpareigoti viešosios informacijos skleidėją Visuomenės informavimo įstatymo nustatyta tvarka paneigti arba sudaryti pačiam pareiškėjui galimybę atsakyti ar paneigti nustatytą tikrovės neatitinkančią informaciją apie pareiškėją: 1) „<...> uždirbusiam dvigubai daugiau nei Prezidentė Dalia Grybauskaitė“; 2) „Mat ponas Kauno kombinatorius Darius Petraitis įsigudrino labai sėkmingai ir naudingai atsistatydinti iš užimamų pareigų. Neoficialiais duomenimis, palikdamas Prienų ligoninės juristo kėdę, ponas Petraitis neva pareikalavo 5 000 litų dydžio išeitinės kompensacijos.“; 3) „Televizorius rodys sukčius“ bei „<...> didysis kombinatorius Petraitis <...>“.

Pirmosios instancijos teismas nurodė, jog pareiškėjo transliuotoje televizinėje laidoje „Kakadu“ (LNK, 2009 m. spalio 28 d.) buvo skelbiama informacija, susijusi su trečiuoju suinteresuotu asmeniu Dariumi Petraičiu. Darius Petraitis 2010 m. rugsėjo 16 d. kreipėsi į Inspektorių skundu, kuriame nurodė, kad transliuotos televizinės laidos „Kakadu“ turinys jo atžvilgiu yra įžeidžiančio bei šmeižiamo pobūdžio. Nurodė, kad tiek laidos anonsas („Televizorius rodys sukčius. Dėmesio! Dėmesio, gerbiamieji žiūrovai! Jūsų ekranuose kriminalinio trilerio didysis kombinatorius Petraitis kulminacija“), tiek pačioje laidoje paskleisti teiginiai („Devyniose darbovietėse dirbusiam ir uždirbusiam dvigubai daugiau nei Prezidentė Dalia Grybauskaitė, Kauno veikėjui iškelta baudžiamoji byla“; „Ir tai tik ledkalnio viršūnė... Mat ponas Kauno kombinatorius įsigudrino labai sėkmingai ir naudingai atsakyti užimamų pareigų. Neoficialiais duomenimis, palikdamas Prienų ligoninės juristo kėdę, ponas Petraitis neva pareikalavo 5 000 litų dydžio išeitinės kompensacijos“) neatitinka tikrovės bei pažemino jį visuomenės akyse. Inspektorius, išnagrinėjęs Dariaus Petraičio skundą, skundžiamo Sprendimo 1 punktu nusprendė įspėti pareiškėją dėl Įstatymo 3 straipsnio 2 ir 3 dalių, 19 straipsnio 2 dalies ir 41 straipsnio 2 dalies 8 punkto pažeidimų, padarytų televizijos laidoje „Kakadu“ (LNK, 2009 m. spalio 28 d.). Minėto sprendimo 2 punktu pareiškėjas įpareigotas paneigti arba sudaryti galimybę pačiam pareiškėjui atsakyti ir paneigti šią tikrovės neatitinkančią informaciją apie Darių Petraičį: 1) „<...> uždirbusiam dvigubai daugiau nei Prezidentė Dalia Grybauskaitė; 2) „Mat ponas Kauno kombinatorius įsigudrino labai sėkmingai ir naudingai atsakyti užimamų pareigų. Neoficialiais duomenimis, palikdamas Prienų ligoninės juristo kėdę, ponas Petraitis pareikalavo 500 Lt dydžio išeitinės kompensacijos“; 3) „Televizija rodys sukčius“ bei „<...> didysis kombinatorius Petraitis <...>“.

Pirmosios instancijos teismas pabrėžė, jog iš skundžiamo Sprendimo motyvuojamąsias dalies matyti, kad, nagrinėdamas „Kakadu“ laidoje paskelbto teiginio „Neoficialiais duomenimis, palikdamas Prienų ligoninės juristo kėdę, ponas Petraitis neva pareikalavo 5 000 Lt dydžio išeitinės kompensacijos“ atitikimą Įstatymo reikalavimams, atsakovas konstatavo Įstatymo 41 straipsnio 2 dalies 1 punkto pažeidimą. Tačiau Sprendimo rezoliucinėje dalyje nurodoma, kad pareiškėjas, be kita ko, pažeidė Įstatymo 41 straipsnio 2 dalies 8 punkto reikalavimus. Be to, „Kakadu“ laidoje paskelbtas teiginys „Neoficialiais duomenimis, palikdamas Prienų ligoninės juristo kėdę, ponas Petraitis neva pareikalavo 5 000 Lt dydžio išeitinės kompensacijos“, tačiau Sprendimo rezoliucinės dalies 2 punktu informacijos skleidėjas įpareigojamas paneigti ar sudaryti pačiam Dariui Petraičiui galimybę atsakyti ar paneigti tokią informaciją – „Neoficialiais duomenimis, palikdamas Prienų ligoninės juristo kėdę, ponas Petraitis pareikalavo 500 Lt dydžio išeitinės kompensacijos“. Taigi

pareiškėjas įpareigojamas paneigti teiginį, kuris nuo paskelbto laidoje skiriasi tuo, jog netiksliai nurodyta suma (turi būti ne 500 litų, o 5 000 Lt) bei praleistas žodis „neva“. Teismas pabrėžė, jog nustatyti ir aptarti Inspektorius Sprendimo rezoliucinės dalies netikslumai vertintini kaip rašymo apsirikimai ir techninio pobūdžio netikslumai, neturėsiantys įtakos objektyviam kilusio ginčo išnagrinėjimui, nes iš medžiagos byloje aišku, kad buvo nagrinėjamas ir vertinamas teiginys „Neoficialiais duomenimis, palikdamas Prienų ligoninės juristo kėdę, ponas Petraitis neva pareikalavo 5 000 Lt dydžio išeitinės kompensacijos“.

Nurodė, jog byloje spręstinas ginčas dėl pareiškėjo skundo reikalavimo panaikinti Inspektorius Sprendimą pagrįstumo ir teisėtumo. Teismas pabrėžė, jog Įstatymo 3 straipsnio 3 dalyje pažymima, kad viešoji informacija visuomenės informavimo priemonėse turi būti pateikiama teisingai, tiksliai ir nešališkai. Įstatymo 19 straipsnio 2 dalyje yra įtvirtintas draudimas platinti dezinformaciją ir informaciją, šmeižiančią, įžeidžiančią žmogų, žeminančią jo garbę ir orumą. Įstatymo 41 straipsnio 2 dalies 1 punkte nurodoma, kad žurnalistai turi teikti teisingas, tikslias ir nešališkas žinias, kritiškai vertinti savo informacijos šaltinius, atidžiai ir rūpestingai tikrinti faktus, remtis keliais šaltiniais. Jeigu nėra galimybės patikrinti informacijos šaltinio patikimumo, tai nurodyti skelbiamoje informacijoje. Įstatymo 2 straipsnio 33 dalyje nurodoma, jog nuomonė – visuomenės informavimo priemonėse skelbiamas požiūris, nusimanymas, nuovoka, supratimas, mintys arba komentarai apie bendro pobūdžio idėjas, faktų ir duomenų, reiškinių ar įvykių vertinimai, išvados ar pastabos apie žinias, susijusias su tikrais įvykiais. Nuomonė gali remtis faktais, pagrįstais argumentais ir paprastai ji yra subjektyvi, todėl jai netaikomi tiesos ir tikslumo kriterijai, tačiau ji turi būti reiškiamas sąžiningai ir etiškai, sąmoningai nenuslepian ir neiškreipian faktų ir duomenų. Minėto straipsnio 69 dalyje nustatyta, kad žinia – visuomenės informavimo priemonėse skelbiamas faktas ar tikri (teisingi) duomenys. Taigi visuomenės informavimo priemonėse skelbiamoms žinioms taikytinas tiesos kriterijus, o nuomonė turi būti reiškiamas sąžiningai ir etiškai, neįžeidžiant trečiųjų asmenų, nemenkinant jų garbės ir orumo. Kiekvienu atveju, sprendžiant ginčus dėl paskleistos informacijos atitikimo Įstatymo reikalavimams, būtina įvertinti, ar nepažeistas visuomenės intereso gauti informaciją bei asmens teisės į gyvenimo privatumą, teisingų bei garbę ir orumą nežeminančių žinių paskleidimo balansas.

Dėl pareiškėjo laidoje paskleisto teiginio „Televizorius rodys sukčius. Dėmesio! Dėmesio, gerbiamieji žiūrovai! Jūsų ekranuose kriminalinio trilerio didysis kombinatorius Petraitis kulminacija“ pirmosios instancijos teismas nurodė, jog, vertinant šio pareiškėjo teiginio atitikimą Įstatymo nuostatoms, būtina atsižvelgti į šio teiginio paskelbimo būdą, teiginio „kombinatorius Petraitis“ paskelbimo kontekstą bei žodžio „kombinatorius“ reikšmę. Tarptautiniame žodžių žodyne (V. Vaitkevičiūtė, leidykla „Žodynas“, Vilnius, 2007 m.) pateikiamos žodžio „kombinatorius“ reikšmės: asmuo, vikriai tvarkantis kokius nors reikalus, dažnai ne visai sąžiningai; sukčius. Taigi sąvoka „kombinatorius“ apibūdinant konkretų asmenį neabejotinai sukuriama subjektyvus ir neigiamas šio asmens įvaizdis, kuris siejamas su šio asmens galbūt nesąžiningai tvarkomais reikalais ar sukčiavimu, todėl toks teiginys, jeigu jis nėra pagrįstas objektyviais įrodymais, t. y. neteisingas, yra užgaulus, neetiškas, įžeidžiantis. Laidos anonse televizijos žiūrovai informuojami, kad bus rodomi sukčiai („Televizorius rodys sukčius. Dėmesio! Dėmesio, gerbiamieji žiūrovai!“). Todėl akivaizdu, jog televizijos laidoje vartojamu teiginiu „kombinatorius Petraitis“, atsižvelgus į minėtas žodžio „kombinatorius“ reikšmes, pateikiama žiūrovams informacija negali būti suprantama kitaip, negu taip, jog Darius Petraitis elgiasi nesąžiningai, sukčiauja. Byloje nėra ginčo dėl aplinkybių, jog Darius Petraitis neatliko jokių veiksmų, kurie galėtų būti vertinami kaip nesąžiningas elgesys ar sukčiavimas. Remdamasis tuo, pirmosios instancijos teismas darė išvadą, jog pareiškėjas, savo laidoje teigdamas, kad „Televizorius rodys sukčius. Dėmesio! Dėmesio, gerbiamieji žiūrovai! Jūsų ekranuose kriminalinio trilerio didysis kombinatorius Petraitis kulminacija“, pažeidė Įstatymo 3 straipsnio 2 ir 3 dalis bei 19 straipsnio 2 dalį.

Dėl pareiškėjo laidoje paskleisto teiginio „Devyniose darbovietėse dirbusiam ir uždirbusiam dvigubai daugiau nei Prezidentė Dalia Grybauskaitė, Kauno veikėjui iškelta baudžiamoji byla“ teismas pažymėjo, jog laidoje buvo paskelbta vaizdinė informacija, kurioje teigiama, kad Dariaus Petraičio gaunamas suminis darbo užmokestis yra lygus 16 601 Lt. Byloje esantys įrodymai bei

nuob

viešai skelbiama informacija apie Lietuvos Respublikos Prezidentės Dalios Grybauskaitės gaunamą darbo užmokestį patvirtina, kad ginčo teiginiai neatitinka tikrovės ir yra klaidinantys. Todėl teismas sprendė, jog pareiškėjas, paskleisdamas informaciją, jog „Devyniose darbovietėse dirbusiam ir uždirbusiam dvigubai daugiau nei Prezidentė Dalia Grybauskaitė <...>“, pažeidė Įstatymo 3 straipsnio 3 dalį.

Dėl pareiškėjo laidoje paskleisto teiginio „Ir tai tik ledkalnio viršūnė... Mat ponas Kauno kombinatorius įsigudrino labai sėkmingai ir naudingai atsisakyti užimamų pareigų. Neoficialiais duomenimis, palikdamas Prienų ligoninės juristo kėdę, ponas Petraitis neva pareikalavo 5 000 Lt dydžio išeitinės kompensacijos“ pirmosios instancijos teismas nurodė, jog Prienų ligoninės 2009 m. lapkričio 2 d. rašte patvirtinama, kad Darius Petraitis 2009 m. spalio 4 d. buvo atleistas iš darbo vadovaujantis Lietuvos Respublikos darbo kodekso (*toliau – ir DK*) 127 straipsniu, Darius Petraitis išeitinės kompensacijos neprašė ir jokia išeitinė išmoka jam nebuvo išmokėta. Teismas sutiko su skundžiamame Sprendime pateiktu vertinimu, jog pareiškėjo laidoje pasirinktas ir naudotas minėtos informacijos pateikimo būdas, t. y. vartojant tokius žodžius ir žodžių junginius, kaip „neoficialiais duomenimis“, „neva“, gali sudaryti įspūdį, jog buvo abejojama šios informacijos tikrumu ir patikimumu. Tačiau, vertinant kontekstą, kuriame buvo išdėstyti minėti teiginiai (laidoje vėliau nurodoma – „Mat ponas Kauno kombinatorius Darius Petraitis įsigudrino labai sėkmingai ir naudingai atsistatydinti iš užimamų pareigų“, „Vėliau, kaip teigia vienas iš jo (D. Petraičio) darbdavių, sumanė atsistatydinti ir iš Kauno Raudonojo Kryžiaus juristo pareigų – paprašė 22 200 litų“, „Galima tik įsivaizduoti ir spėlioti, kiek išeitinių kompensacijų galėjo susirinkti šis veikėjas, išeidamas iš visų savo devynių darboviečių, kuriose, atseit, dirba 23 valandas 15 minučių per parą“), ginčo teiginiai įgyja konstatuojamąjį pobūdį bei sudaro neabejotino tikrumo įspūdį, jog laidos vedėjas neabejoja fakto, kad pareiškėjas, atsistatydindamas iš pareigų, prašė išeitinės kompensacijos, teisingumu. Teismas pabrėžė, jog pareiškėjas nei skunde teismui, nei teismo nagrinėjimo metu iš esmės neginčijo, kad informacija apie Dariaus Petraičio išeitinės kompensacijos iš Prienų ligoninės reikalavimą nėra grindžiama jokiais objektyviais duomenimis. Teismui konstatavus, kad byloje esantys įrodymai nepatvirtina ginčijamų teiginių teisingumo, o liudija, jog ginčijami teiginiai yra klaidinantys, pareiškėjo skunde teismui nurodyti motyvai, susiję su pareiškėjo teise neatskleisti informacijos šaltinio (Įstatymo 8 str.), nėra teisiškai reikšmingi. Todėl teismas darė išvadą, jog pareiškėjo laidoje „Kakadu“ išsakyti teiginiai, jog Darius Petraitis, nutraukdamas darbo santykius su Prienų ligonine, iš jos reikalavo išeitinės kompensacijos, neatitinka tikrovės ir yra klaidinantys. Teismas sprendė, jog minėtos informacijos paskleidimu pareiškėjas pažeidė Įstatymo 3 straipsnio 3 dalį, 41 straipsnio 2 dalies 1 punkto reikalavimus.

Teismas pažymėjo, jog Įstatymo 50 straipsnio 3 dalyje nurodoma, kad Inspektorius, nustatęs, kad buvo pažeistos šio įstatymo nuostatos, gali: įspėti viešosios informacijos rengėjus ir skleidėjus, už visuomenės informavimo priemonių turinį atsakingus (fizinis) asmenis apie pastebėtus šio įstatymo ir kitų visuomenės informavimo reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus ir reikalauti juos pašalinti (1 p.); reikalauti, kad viešosios informacijos rengėjas ar skleidėjas nustatyta tvarka paneigtų paskelbtą tikrovės neatitinkančią informaciją, žeminančią asmens garbę ir orumą ar kenkiančią jo dalykinei reputacijai, teisėtiems interesams, arba sudarytų asmeniui galimybę pačiam atsakyti ir paneigti tokią informaciją (2 p.). Taigi Inspektorius, nustatęs, jog pareiškėjas nagrinėjamu atveju pažeidė Įstatymo įtvirtintus reikalavimus, veikdamas savo kompetencijos ribose, pagrįstai įspėjo pareiškėją dėl padaryto pažeidimo bei įpareigojo paneigti tikrovės neatitinkančią informaciją.

Išnagrinėjus ir įvertinus visus byloje esančius įrodymus, pirmosios instancijos teismas sprendė, jog skundžiamas Sprendimas, kuriuo pareiškėjas pripažįstamas pažeidęs Įstatymo 3 straipsnio 2 ir 3 dalis, 19 straipsnio 2 dalį ir 41 straipsnio 2 dalies 1 punkto nuostatas, dėl ko jis buvo įspėtas ir įpareigotas paneigti (sudaryti galimybę Dariui Petraičiui paneigti) paskleistą tikrovės neatitinkančią informaciją, VAĮ 8 straipsnio 1 dalies prasme yra pagrįstas ir teisėtas, todėl naikinti skundžiamą Sprendimą nėra pagrindo. Inspektorius sprendimo rezoliucinėje dalyje nustatyti ir teismo aptarti techninio pobūdžio netikslumai taisytini.

2012

III.

Pareiškėjas uždaroji akcinė bendrovė „Laisvas ir nepriklausomas kanalas“ apeliaciniu skundu (t. II, b. I. 28-31) prašo pakeisti pirmosios instancijos teismo sprendimą: sprendimo dalį, kuria pareiškėjo skundas atmestas, pakeisti taip: pareiškėjo uždarnosios akcinės bendrovės „Laisvas ir nepriklausomas kanalas“ skundą tenkinti iš dalies ir panaikinti Žurnalistų etikos inspektoriaus 2011 m. sausio 11 d. sprendimą Nr. SPR-5 ta apimtimi, kiek pareiškėjas yra įpareigotas paneigti arba sudaryti pačiam pareiškėjui galimybę atsakyti ar paneigti šią informaciją apie pareiškėją: „Mat ponas Kauno kombinatorius Darius Petraitis įsigudrino labai sėkmingai ir naudingai atsistatydinti iš užimamų pareigų“, „Televizorius rodys sukčius“, „<...> didysis kombinatorius Petraitis“. Teismo sprendimo dalį, kuria nuspręsta ištaisyti Žurnalistų etikos inspektoriaus 2011 m. sausio 11 d. sprendime Nr. SPR-5 nustatytus rašymo apsirikimus, pakeisti, išbraukiant šiuos teiginius: „Mat ponas Kauno kombinatorius Darius Petraitis įsigudrino labai sėkmingai ir naudingai atsistatydinti iš užimamų pareigų“, „Televizorius rodys sukčius“ bei „<...> didysis kombinatorius Petraitis“.

Apeliaciniame skunde nurodoma, jog teismas netinkamai taikė bei išaiškino materialines teisės normas. Teismo sprendimas turi būti pakeistas ta apimtimi, kiek tai susiję su Sprendimu nustatytu įpareigojimu pareiškėjui paneigti arba sudaryti pačiam pareiškėjui galimybę atsakyti ar paneigti tikrovės neatitinkančią informaciją apie pareiškėją: „Mat ponas Kauno kombinatorius Darius Petraitis įsigudrino labai sėkmingai ir naudingai atsistatydinti iš užimamų pareigų“, „Televizorius rodys sukčius“ bei „<...> didysis kombinatorius Petraitis“. Pabrėžia, jog likusioje dalyje pareiškėjas teismo sprendimo neginčija.

Pareiškėjas teigia, kad nepagrįsta yra teismo išvada, jog byloje nėra ginčo dėl aplinkybių, jog Darius Petraitis neatliko jokių veiksmų, kurie galėtų būti vertinami kaip nesąžiningas elgesys ar sukčiavimas. Pabrėžia, jog visa televizijos laidos esmė buvo apie tam tikrus Dariaus Petraičio veiksmus ir jų vertinimą. Iš pirmosios instancijos teismo posėdžio protokolo galima matyti, jog pareiškėjas kaip tik ir grindė konkrečiomis aplinkybėmis savo teisę įvardinti Darius Petraitį kaip kombinatorių, t. y. asmenį, vikriai tvarkantį kokius nors reikalus, dažnai ne visai sąžiningai. Pabrėžia, jog byloje surinkti įrodymai patvirtino, jog pareiškėjas galėjo, neperžengdamas žodžio laisvės ribų, įvardinti Darius Petraitį kaip „kombinatorių“, t. y. sieti asmenį su jo galbūt nesąžiningai tvarkomais reikalais ar sukčiavimu (b. I. 70-74). Pareiškėjo įsitikinimu, nustatytos objektyvios faktinės aplinkybės leidžia žurnalistams tokį asmens elgesį sieti su „galbūt nesąžiningu“. Atkreipia dėmesį, jog teismas teisingai nustatė, kad teisė skleisti informaciją apima teisę ne tik skleisti absoliučiai teisingą informaciją, tačiau ir ne visai tikslią informaciją, jeigu tai daroma sąžiningai, o žurnalistų teisė skleisti informaciją apima tam tikro laipsnio faktų perdėjimą, hiperbolizavimą. Tačiau teismas šiuo savo išaiškinimu nesivadovavo ir neatsižvelgė į žurnalistų teiginius pagrindžiančius objektyvius įrodymus. Mano, kad pareiškėjui neperžengus žodžio laisvės ribų, jis negali būti Sprendimu įpareigotas paneigti informacijos, jog Darius Petraitis yra „kombinatorius“.

Dėl teiginio „Mat ponas Kauno kombinatorius Darius Petraitis įsigudrino labai sėkmingai ir naudingai atsistatydinti iš užimamų pareigų“ pareiškėjas nurodo, jog pareiškėjas neperžengė žodžio laisvės ribų įvardindamas Darius Petraitį kaip „kombinatorių“, todėl negali būti įpareigotas ir šios informacijos paneigti. Likusi teiginio dalis yra susijusi su „sėkmingu ir naudingu atsistatydinimu iš užimamų pareigų“. Šis teiginys yra susijęs su aplinkybėmis dėl neoficialiais duomenimis neva reikalautos 5 000 Lt išieitinės kompensacijos iš Prienų ligoninės ir paprašytų pinigų (22 200 Lt) iš Kauno Raudonojo Kryžiaus ligoninės. Faktas dėl 22 200 Lt reikalavimo byloje nebuvo ginčytas, jo teisingumas patvirtintas Kauno Raudonojo Kryžiaus ligoninės atstovo interviu ginčo televizijos laidoje. Taigi teiginys apie siekį „naudingai atsistatydinti iš užimamų pareigų“ nebuvo iš esmės ginčo dalykas, o buvo ginčijamas teiginys dėl 5 000 Lt išieitinės kompensacijos iš Prienų ligoninės. Net nuginčijus pastarąjį teiginį, sėkmingą ir naudingą atsistatydinimą pagrindžia daug didesnės sumos reikalavimas iš kito asmens. Konstatavus, jog pareiškėjas neperžengė žodžio laisvės ribų įvardindamas Darius Petraitį kaip „kombinatorių“, jis negali būti įpareigotas paneigti teiginio „Mat ponas Kauno kombinatorius Darius Petraitis įsigudrino labai sėkmingai ir naudingai atsistatydinti iš užimamų pareigų“.

Atsakovas Žurnalistų etikos inspektorius atsiliepiu į apeliacinį skundą (t. II, b. 1. 57-59) prašo pareiškėjo apeliacinį skundą atmesti kaip nepagrįstą. Atsiliepime į apeliacinį skundą nurodoma, jog teismo sprendimas yra teisėtas ir pagrįstas. Dėl teiginiuose „Televizorius rodys sukčius“, „<...> didysis kombinatorius Petraitis“ paskelbtos informacijos įvertinimo atsakovas nurodo, jog ginčo objektu esanti televizijos laida buvo parodyta 2009 m. spalio 28 d., o ikiteisminis tyrimas baudžiamojoje byloje Nr. 20-2-00475-09 dėl sukčiavimo pagal nusikalstamos veikos, numatytos BK 182 straipsnio 1 dalyje, buvo pradėtas 2009 m. spalio 21 d. ir Kauno miesto apylinkės prokuratūros nutarimas nutraukti ikiteisminį tyrimą minėtoje baudžiamojoje byloje priimtas 2010 m. balandžio 22 d. Atsižvelgiant į tai, kad televizijos laida buvo paskelbta praėjus tik septynioms dienoms nuo ikiteisminio tyrimo pradžios, darytina išvada, jog pareiškėjas neturėjo ir negalėjo turėti jokių trečiojo suinteresuoto asmens galimai padarytus teisės pažeidimus patvirtinančių įrodymų. Pareiškėjas televizijos laidoje rėmėsi ir joje paskelbė Kauno miesto savivaldybės tarybos Antikorupcijos pirmininko bei Kauno miesto apylinkės prokuratūros prokurorės pateiktą informaciją apie pradėtą ikiteisminį tyrimą dėl galimo BK 182 straipsnio 1 dalyje numatytos nusikalstamos veikos atlikimo. Pareiškėjas galėjo žinoti tik Kauno miesto savivaldybės tarybos Antikorupcijos komisijos pareiškime ir jo priede bei 2009 m. spalio 21 d. Kauno miesto apylinkės prokuratūros nutarime užfiksuotas aplinkybes, tačiau neturėjo ir negalėjo turėti jokios informacijos apie trečiojo suinteresuoto asmens padarytą ir teismo apkaltinamuoju nuosprendžiu konstatuotą konkrečią nusikalstamą veiką. Todėl, kaip ir konstatavo teismas ir su tuo apeliaciniame skunde sutiko pareiškėjas, ginčo teiginiuose paskelbta informacija nebuvo pagrįsta objektyviais įrodymais, turėjo užgaulią, neetišką ir įžeidžiančią prasmę, todėl pareiškėjas privalėjo atsakingai įvertinti televizijos laidoje paskelbtų epitetų „sukčius“ ir „kombinatorius“ vartojimo tikslingumą ir pagrįstumą. Pabrėžia, jog televizijos laidoje minėti epitetai buvo pavartoti kaip sinonimai, visuomenei aiškiai suponuojant išvadą, kad trečiasis suinteresuotas asmuo atliko nusikalstamą veiką ir elgėsi nesąžiningai. Tokią išvadą visuomenei leidžia daryti ne tik žodžių „sukčius“ ir „kombinatorius“ reikšmė ir prasmė, bet ir ginčo teiginių ir kitos informacijos apie trečiąjį suinteresuotą asmenį paskelbimo būdas bei jos pateikimo eiga. Iš televizijos laidos konteksto yra aišku, kad pareiškėjas, skelbdamas ginčo objektu esančią informaciją ir visą kitą informaciją apie trečiąjį suinteresuotą asmenį, neabejojo jo kaltumu ir nesiekė tokios abejonės paneigti visuomenei, todėl pareiškėjo argumentas, jog trečiojo suinteresuoto asmens įvardijimas „kombinatoriumi“ buvo siejamas su jo galbūt nesąžiningai tvarkomais reikalais, yra nepagrįstas. Be to, pareiškėjas apeliaciniame skunde nepagrįstai daro išvadą, jog byloje surinkti įrodymai patvirtino, kad trečiasis suinteresuotas asmuo galėjo būti įvardytas „kombinatoriumi“, kadangi trečiojo suinteresuoto asmens įvardijimas „kombinatoriumi“ televizijos laidoje buvo išimtinai siejamas su BK 182 straipsnio 1 dalyje numatytos nusikalstamos veikos atlikimu, o byloje esantys įrodymai paneigė sukčiavimo faktą.

Atsakovas atkreipia dėmesį, jog pareiškėjas neneigia teismo sprendimo dalyje dėl teiginiuose „Devyniose darbovietėse dirbusiam ir uždirbusiam dvigubai daugiau nei Prezidentė Dalia Grybauskaitė, Kauno veikėjui iškelta baudžiamoji byla“, „Neoficialiais duomenimis, palikdamas Prienų ligoninės juristo kėdę, ponas Petraitis neva pareikalavo 5 000 litų dydžio išeitinės kompensacijos“ paskelbtos informacijos įvertinimo, o tai leidžia daryti išvadą, kad pareiškėjas sutinka, jog šiuose teiginiuose paskelbė tikrovės neatitinkančią informaciją. Iš laidos turinio yra aišku, kad nurodytuose teiginiuose pareiškėjas visuomenei paaiškino ir tiksliai nurodė, kokiais veiksmais ir būdais pasireiškė trečiojo suinteresuoto asmens „sukčiavimas“ ir „nesąžiningas elgesys“, todėl trečiojo suinteresuoto asmens įvardijimo „sukčiumi“ ir „kombinatoriumi“ neigimas yra nepagrįstas jau vien dėl to, kad pareiškėjas pripažįsta nurodęs netikro ir neteisingo „sukčiavimo“ ir „nesąžiningo elgesio“ veiksmus ir būdus. Todėl daro išvadą, jog teismo sprendimo dalis dėl teiginiuose „Televizorius rodys sukčius“, „<...> didysis kombinatorius Petraitis“ paskelbtos informacijos įvertinimo yra teisėta ir pagrįsta.

Dėl teiginyje „Mat ponas Kauno kombinatorius Darius Petraitis įsigudrino labai sėkmingai ir naudingai atsistatydinti iš užimamų pareigų“ paskelbtos informacijos įvertinimo atsakovas nurodo, jog trečiasis suinteresuotas asmuo atsakovui skundėsi dėl teiginiuose „Ir tai tik ledkalnio

viršūnė... Mat ponas Kauno kombinatorius Darius Petraitis įsigudrino labai sėkmingai ir naudingai atsistatydinti iš užimamų pareigų. Neoficialiais duomenimis, palikdamas Prienų ligoninės juristo kėdę, ponas Petraitis neva pareikalavo 5 000 litų dydžio išeitinės kompensacijos“ paskelbtos informacijos. Pabrėžia, jog, vertinant tam tikrais teiginiais paskelbtos žinios turinį ir pobūdį, turi būti atsižvelgiama į teiginių visumą bei kontekstą ir atskirų teiginių dalys negali būti išskiriamos. Konkrečiu atveju tiek atsakovas, tiek teismas, įvertinę trečiojo suinteresuoto asmens nurodytų teiginių turinį, nustatė, kad paskelbta informacija, jog jis yra kombinatorius ir kad atsistatydindamas iš Prienų ligoninės juristo pareigų pareikalavo 5 000 Lt dydžio išeitinės kompensacijos, neatitinka tikrovės. Teiginiu „Mat ponas Kauno kombinatorius Darius Petraitis įsigudrino labai sėkmingai ir naudingai atsistatydinti iš užimamų pareigų“ visuomenei ne tik buvo paskelbta žinia, kad trečiasis suinteresuotas asmuo yra kombinatorius, bet taip pat minėtas teiginys pateiktas kaip glaudžiai susijęs su teiginiu „Neoficialiais duomenimis, palikdamas Prienų ligoninės juristo kėdę, ponas Petraitis neva pareikalavo 5 000 litų dydžio išeitinės kompensacijos“, jį paaiškinantis ir pateikiantis apibendrinantį konstatuojamąjį pobūdį turintį trečiojo suinteresuoto asmens veiksmų vertinimą. Taigi šiuo pagrindu buvo padaryta išvada, jog teiginys „Mat ponas Kauno kombinatorius Darius Petraitis įsigudrino labai sėkmingai ir naudingai atsistatydinti iš užimamų pareigų“ būtent dėl jo paskelbtos informacijos apie 5 000 Lt dydžio išeitinės kompensacijos reikalavimą neatitinka tikrovės. Dėl šios priežasties pagrįstai konstatuota, kad pareiškėjas teiginiuose „Ir tai tik ledkalnio viršūnė... Mat ponas Kauno kombinatorius Darius Petraitis įsigudrino labai sėkmingai ir naudingai atsistatydinti iš užimamų pareigų. Neoficialiais duomenimis, palikdamas Prienų ligoninės juristo kėdę, ponas Petraitis neva pareikalavo 5 000 litų dydžio išeitinės kompensacijos“ paskelbęs neteisingą, tikrovės neatitinkančią informaciją, pažeidė Įstatymo 3 straipsnio 3 dalį bei 41 straipsnio 2 dalies 1 punktą ir buvo įpareigotas ją paneigti.

Trečiasis suinteresuotas asmuo Darius Petraitis atsiliepimu į apeliacinį skundą (t. II, b. l. 60-63) prašo pareiškėjo apeliacinį skundą atmesti kaip nepagrįstą. Atsiliepime į apeliacinį skundą nurodoma, jog pirmosios instancijos teismas visapusiškai ir išsamiai ištyrė su ginču susijusias aplinkybes, priėmė motyvuotą, teisėtą sprendimą. Dėl teiginio dalies „Mat ponas Kauno kombinatorius Darius Petraitis įsigudrino labai sėkmingai ir naudingai atsistatydinti iš užimamų pareigų“ Darius Petraitis nurodo, jog, pareiškėjui pripažįstant, kad informacija apie jo išeitinės kompensacijos iš Prienų ligoninės reikalavimą yra neteisinga ir klaidinanti, yra nepagrįstas pareiškėjo reikalavimas panaikinti pirmą dalį tikrovės neatitinkančios informacijos teiginio „Mat ponas Kauno kombinatorius Darius Petraitis įsigudrino labai sėkmingai ir naudingai atsistatydinti iš užimamų pareigų“, nes nei byloje, nei 2009 m. spalio 28 d. laidoje „Kakadu“ nėra ir nebuvo jokių įrodymų ir/ ar patvirtinimų, kad atsistatydinimas iš Prienų ligoninės būtų „sėkmingas ar naudingas“, nėra ir nebuvo jokių įrodymų ir/ ar patvirtinimų, kad atsistatydinimas iš Kauno Raudonojo Kryžiaus klinikinės ligoninės būtų „sėkmingas ar naudingas“. Nurodo, jog pareiškėjo apeliaciniame skunde pateikiamas naujas argumentas, kad sėkmingą ir naudingą atsistatydinimą pagrindžia daug didesnės sumos reikalavimas iš kito asmens, yra naujai sugalvota pareiškėjo gynybinė pozicija, kuri nepagrįsta jokiais faktais ir byloje surinktais įrodymais. Pabrėžia, jog 2009 m. spalio 28 d. laidoje „Kakadu“ kalbėjęs Kauno Raudonojo Kryžiaus klinikinės ligoninės direktorius Kęstutis Mazurkevičius paneigė šią pareiškėjo versiją apie sėkmingą ir naudingą atsistatydinimą. Atkreipia dėmesį, jog DK 125 straipsnyje numatyta bet kurios darbo sutarties šalies teisė raštu pasiūlyti kitai šaliai nutraukti darbo sutartį šalių susitarimu. Kita darbo sutarties šalis turi teisę sutikti arba nesutikti su pasiūlymu. Taigi pasiūlymas nėra tolygus reikalavimui.

Darius Petraitis dėl teiginių „sukčius“, „kombinatorius“ pažymi, jog skundžiamas teismo sprendimas šioje dalyje yra argumentuotas, motyvuotas ir pagrįstas. Pažymi, jog 2010 m. balandžio 22 d. nutarimas nutraukti ikiteisminį tyrimą baudžiamojoje byloje buvo priimtas beveik po pusės metų po laidos parodymo ir jo turinys nei atsakovui, nei laidos kūrėjams negalėjo būti žinomas laidos parodymo dieną. 2010 m. balandžio 22 d. nutarimas nutraukti ikiteisminį tyrimą patvirtina, kad Darius Petraitis nebuvo laikomas net įtariamuoju (neturėjo įtariamojo procesinio statuso), todėl teismas padarė visiškai pagrįstą išvadą, jog Darius Petraitis neatliko jokių veiksmų, kurie galėtų būti vertinami kaip nesąžiningas elgesys ar sukčiavimas. Pabrėžia, jog 2009 m. spalio 28 d.

2013

„Kakadu“ laidoje Dariaus Petraičio garbė ir orumą žeminanti informacija buvo pateikiama itin neetišku būdu, siužetą iliustravo animacija, vaizduojama atsidaranti užsklanda, skambant laidos vedėjo žodžiams („Dėmesio! Dėmesio, gerbiami žiūrovai! Jūsų ekranuose kriminalinio trilerio didysis kombinatorius Petraitis kulminacija!“) buvo rodomas pareiškėjo atvaizdas su užrašu: „Didysis kombinatorius: kulminacija“). Mano, jog šis reportažas pareiškėją pažemino visuomenės akyse, pakirto pasitikėjimą juo, pažemino garbę ir orumą. Didžiajai visuomenės daliai aišku, kad sąvoka „kombinatorius“ tolygi sąvokai „sukčius“. Be to, skambėjo frazė „kriminalinio trilerio didysis kombinatorius Petraitis kulminacija!“. Trečiasis suinteresuotas asmuo mano, jog pareiškėjas puikiai supranta, ką reiškia žodis „kriminalinis“ ir kokią reikšmę jis suteikia žodžiui „kombinatorius“. Žodis „kriminalinis“ pagal Tarptautinių žodžių žodyną reiškia baudžiamasis arba susijęs su nusikaltimu, arba aprašantis nusikaltimus. Žodis „kriminalinis“ suteikia ir atitinkamą reikšmę žodžiui „kombinatorius“. Todėl mano, jog teismo sprendimo dalis dėl teiginių „Televizorius rodys sukčius“ bei „<...> didysis kombinatorius Petraitis <...>“ paneigimo yra teisėta bei pagrįsta.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a:

IV.

Apeliacinis skundas atmestinas.

Nagrinėjamo ginčo objektas – Žurnalistų etikos inspektoriaus 2011 m. sausio 11 d. sprendimo Nr. SPR-5 „Dėl televizijos laidoje „Kakadu“ (LNK, 2009 m. spalio 28 d.) paskelbtos informacijos“ teisėtumas ir pagrįstumas. Minėtu Sprendimu Inspektorius įspėjo pareiškėją dėl Įstatymo 3 straipsnio 2 ir 3 dalių, 19 straipsnio 2 dalies ir 41 straipsnio 2 dalies 1 punkto pažeidimų, padarytų televizijos laidoje „Kakadu“ (LNK, 2009 m. spalio 28 d.), įpareigojo viešosios informacijos skleidėją Įstatymo nustatyta tvarka paneigti arba sudaryti pačiam pareiškėjui galimybę atsakyti ar paneigti nustatytą tikrovės neatitinkančią informaciją: 1) „<...> uždirbusiam dvigubai daugiau nei Prezidentė Dalia Grybauskaitė“; 2) „Mat ponas Kauno kombinatorius Darius Petraitis įsigudrino labai sėkmingai ir naudingai atsistatydinti iš užimamų pareigų. Neoficialiais duomenimis, palikdamas Prienų ligoninės juristo kėdę, ponas Petraitis neva pareikalavo 5 000 litų dydžio išeitinės kompensacijos“; 3) „Televizorius rodys sukčius“ bei „<...> didysis kombinatorius Petraitis“.

Pareiškėjas UAB „Laisvas ir nepriklausomas kanalas“ apeliaciniu skundu pirmosios instancijos teismo sprendimą, kuriuo jo skundas netenkintas, ginčija ta apimtimi, kuria jis buvo įpareigotas paneigti arba sudaryti pačiam pareiškėjui galimybę atsakyti ar paneigti šią informaciją apie pareiškėją: „Mat ponas Kauno kombinatorius Darius Petraitis įsigudrino labai sėkmingai ir naudingai atsistatydinti iš užimamų pareigų“; „Televizorius rodys sukčius“; „<...> didysis kombinatorius Petraitis“. Teismo sprendimo dalį, kuria nuspręsta ištaisyti Žurnalistų etikos inspektoriaus 2011 m. sausio 11 d. sprendime Nr. SPR-5 nustatytus rašymo apsirikimus, pareiškėjas prašo pakeisti, išbraukiant šiuos teiginius: „Mat ponas Kauno kombinatorius Darius Petraitis įsigudrino labai sėkmingai ir naudingai atsistatydinti iš užimamų pareigų“, „Televizorius rodys sukčius“ bei „<...> didysis kombinatorius Petraitis“.

Atsižvelgusi į tai, kad pareiškėjas nekelia ginčo dėl likusios pirmosios instancijos teismo sprendimo dalies, apeliacinės instancijos teismo teisėjų kolegija pirmosios instancijos teismo sprendimo teisėtumą ir pagrįstumą vertina pareiškėjo pateikto apeliacinio skundo ribose.

Pagal Įstatymo 3 straipsnio 2 dalį viešosios informacijos rengėjai, skleidėjai, žurnalistai ir leidėjai savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija (*toliau – ir Konstitucija*) ir įstatymais, Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis, humanizmo, lygybės, pakantos, pagarbos žmogui principais, gerbia žodžio, kūrybos, religijos ir sąžinės laisvę, nuomonių įvairovę, laikosi profesinės etikos normų, Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso nuostatų, padeda

2013

plėtoti demokratiją, visuomenės atvirumą, skatina visuomenės pilietiškumą ir valstybės pažangą, stiprina valstybės nepriklausomybę, ugdo valstybinę kalbą, tautinę kultūrą ir dorovę. To paties Įstatymo 3 dalyje imperatyviai nustatyta, kad viešojoji informacija visuomenės informavimo priemonėse turi būti pateikiama teisingai, tiksliai ir nešališkai. Šią Įstatymo nuostatą papildo Įstatymo 41 straipsnio 2 dalies 1 punktas, kuriame numatyta, kad žurnalistai turi teikti teisingas, tikslias ir nešališkas žinias, kritiškai vertinti savo informacijos šaltinius, atidžiai ir rūpestingai tikrinti faktus, remtis keliais šaltiniais. Jeigu nėra galimybės patikrinti informacijos šaltinio patikimumo, tai nurodyti skelbiamoje informacijoje. Įstatymo 19 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta, kad draudžiama platinti dezinformaciją ir informaciją, šmeižiančią, įžeidžiančią žmogų, žeminančią jo garbę ir orumą.

Nagrinėjamu atveju Inspektorius, sprenddamas dėl Dariaus Petraičio pažeistos garbės ir orumo, konstatavo, kad pareiškėjas minėtų Įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje įtvirtintų pamatinių reikalavimų nesilaikė, nes televizijos laidoje „Kakadu“ (LNK, 2009 m. spalio 28 d.) rėmėsi neįvardintais šaltiniais, netikrino ketinamos skleisti informacijos, nesiekė išsiaiškinti jos tikrumo bei paskelbė tikrovės neatitinkančius duomenis. Pirmosios instancijos teismas šiai Inspektoriaus išvadai pritarė.

Pareiškėjas, neigdamas, kad pažeidė analizuojamas įstatymo nuostatas, savo poziciją grindžia teise į saviraiškos laisvę, garantuota Konstitucijos ir Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (*toliau – ir Konvencija*).

Konstitucijos 25 straipsnyje įtvirtinta laisvė gauti ir skleisti informaciją. Konvencijos 10 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta teisė į saviraiškos laisvę, apimanti laisvę turėti savo nuomonę, gauti ir skleisti informaciją bei idėjas. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje, aiškinant saviraiškos laisvės ir būtinybės apsaugoti žmogaus garbę ir orumą santykį, nurodyta, jog laisvė gauti ir skleisti informaciją yra vienas svarbiausių demokratinės visuomenės principų, tačiau ši laisvė nėra absoliuti (žr., pvz., *Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2011 m. balandžio 28 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁶²-787/2011*). Konstitucijos 25 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad laisvė gauti ir skleisti informaciją negali būti ribojama kitaip, kaip tik įstatymu, jei tai būtina apsaugoti žmogaus sveikatą, garbę ir orumą, privatų gyvenimą, dorovę ar ginti konstitucinę santvarką. Pagal Konvencijos 10 straipsnio 2 dalį naudojimasis teise į saviraiškos laisvę dėl to, kad tai yra susiję ir su pareigomis bei atsakomybe, gali būti priklausomas nuo tam tikrų formalumų, sąlygų, apribojimų, kurie nustatyti įstatymo ir kurie yra būtini demokratinėje visuomenėje, siekiant apsaugoti, be kita ko, kitų asmenų garbę ar teises. Įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas visuomenės informavimo laisvės principas, pagal kurį žmogus turi teisę nekliudomai ieškoti, gauti ir skleisti informaciją ir idėjas, tačiau kartu pažymėta, kad ši laisvė gali būti saistoma tam tikrų ribojimų, kuriuos nustato įstatymai ir kurie demokratinėje visuomenėje būtini apsaugoti žmonių teises, *inter alia* jų orumą (Įstatymo 3 str. 4 d.).

Remiantis Lietuvos Aukščiausiojo Teismo ir Europos Žmogaus Teisių Teismo praktika, konkuruojant dviem teisiniamis gėriams (teisei į saviraiškos laisvę ir teisei į asmens garbės bei orumo apsaugą), labai svarbu nustatyti teisingą pusiausvyrą tarp jų (žr., pvz., *Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2006 m. sausio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-65/2006*; *2009 m. balandžio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-193/2009*). Saviraiškos laisvė yra vienas esminių demokratinės visuomenės pagrindų ir viena svarbiausių jos progreso bei kiekvieno individo raidos sąlygų. Ši laisvė, galiojanti su apribojimais, įtvirtintais Konvencijos 10 straipsnio 2 dalyje, taikytina ne tik „informacijai“ arba „idėjoms“, kurios priimamos palankiai, laikomos neužgauliomis ar nevertomis dėmesio, bet ir toms, kurios įžeidžia, šokiruoja ar trikdo (žr., pvz., *Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. balandžio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-193/2009*). Tokie yra pliuralizmo, tolerancijos ir liberalumo, be kurių nėra demokratinės visuomenės, reikalavimai. Kalbėdamas apie saviraiškos laisvės ribas, Europos Žmogaus Teisių Teismas yra ne kartą pabrėžęs, kad spauda negali peržengti jai nustatytų ribojimų, kurių reikia kitų asmenų garbei ir orumui garantuoti (žr., pvz., *Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimai bylose: Handyside v. United Kingdom, 1976*;

22/03/15

Obsertver & Guardian v. United Kingdom, 1991; *De Haes & Gijssels v. Begium*, 1997; *Lingens v. Austria*, 1986).

Pažymėtina, kad, kaip teisingai nurodo pareiškėjas, žurnalistų saviraiškos laisvė gali apimti tam tikrą perdėjimą ar provokaciją bei hiperbolizavimą (žr., pvz., *Europos Žmogaus Teisių Teismo 2005 m. vasario 15 d. sprendimas byloje Steel and Morris v. United Kingdom*, Nr. 68416/01, par. 90). Tačiau teisėjų kolegija atkreipia dėmesį, kad perdėta ar provokuojanti informacija gali būti skleidžiama tik tokiu atveju, kai tokia informacija iš esmės nepažeidžia asmens teisių ir kai viešosios informacijos rengėjas tokios informacijos skelbimu siekia teisėtų ir pagrįstų tikslų. Tai reiškia, kad, siekiant tinkamai informuoti visuomenę, prioritetą turi būti teikiamas asmens teisių ir teisėtų interesų apsaugai ir teisė į saviraiškos laisvę turi būti įgyvendinama laikantis teisės aktuose nustatytų apribojimų.

Atsižvelgiant į nurodytą Lietuvos Respublikos teismų bei Europos Žmogaus Teisių Teismo praktiką, analizuojant konkrečią situaciją bei siekiant nustatyti, ar nebuvo peržengtos saviraiškos laisvės ribos, svarbu įvertinti visumą faktorių: ginčo objektu esančio teiginio paskelbimo aplinkybės, šio teiginio raiškos stilius, vartojamų žodžių reikšmės, sudarančias pakankamą pagrindą konstatuoti, kad ginčo teiginiu išreikšta informacija pagal savo prasmę, pobūdį, turinį ir formą yra akivaizdžiai žeminanti ar įžeidžianti (žr., pvz., *Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2011 m. balandžio 28 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁶²-787/2011*). Taip pat svarbu įvertinti, ar viešosios informacijos rengėjai, skleidėjai, žurnalistai ir leidėjai sąmoningai neiškraipė ir nenutylėjo informacijos, nepiktinaudžiavo teise skleisti informaciją, t. y. tokiu būdu neperžengė saviraiškos laisvės ribų.

Teisėjų kolegija pastebi, kad paskelbtai žiniai (faktų konstatavimas) ar vertinamiesiems teiginiams (nuomonė) keliama skirtingi reikalavimai, į kuriuos turi būti atsižvelgta vertinant, ar nebuvo peržengtos saviraiškos laisvės ribos.

Pagal Įstatymo 2 straipsnyje pateiktas sąvokas nuomonė – visuomenės informavimo priemonėse skelbiamas požiūris, nusimanymas, nuovoka, supratimas, mintys arba komentarai apie bendro pobūdžio idėjas, faktų ir duomenų, reiškinių ar įvykių vertinimai, išvados ar pastabos apie žinias, susijusias su tikrais įvykiais. Nuomonė gali remtis faktais, pagrįstais argumentais ir paprastai ji yra subjektyvi, todėl jai netaikomi tiesos ir tikslumo kriterijai, tačiau ji turi būti reiškiamą sąžiningai ir etiškai, sąmoningai nenuslepian ir neiškreipian faktų ir duomenų; žinia – visuomenės informavimo priemonėse skelbiamas faktas ar tikri (teisingi) duomenys (Įstatymo 2 str. 69 d.). Darytina išvada, jog nuomonei ar kitokiam subjektyviam požiūriui išreiškimui, priešingai nei žiniai, tiesos ir tikrumo kriterijus netaikomas, tačiau išreikštas požiūris turi nepažeisti kitų asmenų garbės ir orumo.

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje yra ne kartą pasisakyta, kad atribojimas, ar atitinkama paskelbta informacija laikytina žinia, ar nuomone, kiekvienu konkrečiu atveju turi būti atliktas ištyrus bylai reikšmingas aplinkybes, atlikus įvairiapusę analizę, atsižvelgiant, be kita ko, į teiginių patikimumą, įrodomumą kriterijus (žr., pvz., *Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2011 m. rugsėjo 26 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A¹⁴⁶-2326/2011*). Pagrindiniu kriterijumi, atribojančiu nuomonę nuo žinios, teismų praktikoje pripažįstama galimybė žiniai taikyti tiesos kriterijų. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra pažymėjęs, kad, siekiant tam tikrus teiginius priskirti faktų konstatavimui (žiniai) ar vertinamiesiems teiginiams (nuomonei), būtina atsižvelgti į jų formuluotes, pateikimo aplinkybes, formą ir būdą, ar pateiktas realios situacijos vertinimas, ar nuomonės pareiškimas be jokio faktinio pagrindo, ar vyko gyva diskusija, visuomeninė akcija, ar informacija pateikta mokslinio pobūdžio straipsnyje ir kt. Jeigu teiginiai išdėstomi su abejonėmis, nuorodomis, kad tai autoriaus manymas ar nuomonė, arba klausiamąja forma, tai laikoma, kad pateiktas asmens subjektyvus požiūris į faktus, žinias ar informaciją, o ne žinia (žr., pvz., *Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. vasario 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-32/2012*).

Inspektorius Sprendime nustatė, jog televizijos laidoje „Kakadu“ (LNK, 2009 m. spalio 28 d.) nurodyti teiginiai „Mat ponas Kauno kombinatorius Darius Petraitis įsigudrino labai sėkmingai ir naudingai atsistatydinti iš užimamų pareigų“; „Televizorius rodys sukčius“; „<...>

2013

didysis kombinatorius Petraitis“ yra žinia, kuri gali būti patikrinta taikant objektyvios tiesos kriterijų. Ginčo teiginių formuluotė nesudaro pagrindo šių teiginių vertinti kaip žurnalisto išreikštos nuomonės, kadangi juose nėra dėstomas joks požiūris, supratimas ar komentarai, reiškinių ar įvykių vertinimas, išvados ar pastabos apie žinias, susijusias su tikrais įvykiais. Atsižvelgusi į aukščiau išdėstytą teisinį reglamentavimą bei teismų praktiką, teisėjų kolegija sprendžia, jog aukščiau minėti teiginiai yra žinia (faktų konstatavimas), kuriai gali būti pritaikytas tiesos ir tikrumo kriterijus.

Konstatavus, jog pareiškėjas televizijos laidoje paskelbė žinią, turi būti nustatyta, ar teiginiuose nurodyti duomenys yra teisingi, tikslūs ir nešališki bei ar jie nėra žeminančio pobūdžio. Priešingu atveju, laikytina, jog pareiškėjas paskleidė tikrovės neatitinkančius duomenis, taip pažeisdamas Įstatymo 3 straipsnio 2 ir 3 dalių, 19 straipsnio 2 dalies ir 41 straipsnio 2 dalies 1 punkto nuostatas bei tokiu būdu peržengdamas saviraiškos laisvės ribas bei pažemindamas trečiojo suinteresuoto asmens garbę ir orumą.

Pareiškėjas apeliaciniame skunde sutinka su pirmosios instancijos teismo padaryta išvada, jog pavartota sąvoka „kombinatorius“, jeigu ji nėra pagrįsta objektyviais duomenimis, yra neetiška, užgauli, įžeidžianti bei tokiu būdu gali žeminti asmens garbę ir orumą. Pareiškėjas nurodo, kad įvardinant Darių Petraitį kaip „kombinatorių“, jo asmuo buvo siejamas su „galbūt nesąžiningai“ tvarkomais reikalais ar sukčiavimu (t. II, b. I. 30). Šią savo poziciją pareiškėjas grindžia 2010 m. balandžio 22 d. Kauno miesto apylinkės nutarime nutraukti ikiteisminį tyrimą nustatytomis faktinėmis aplinkybėmis apie Dariaus Petraičio įvykdytus darbo teisės pažeidimus (t. I, b. I. 70-74).

Atsižvelgus į apeliaciniame skunde išdėstytus argumentus, svarbu nustatyti, ar šios sąvokos vartojimas konkrečiu atveju televizijos laidoje „Kakadu“ (LNK, 2009 m. spalio 28 d.) buvo pagrįstas objektyviais duomenimis. Šiuo aspektu svarbu paminėti, kad informacijos teisingumą privalo patvirtinti viešosios informacijos rengėjas, kuris turi teisę pats pasirinkti jos pagrindimo būdą. Be to, pabrėžtina ir tai, jog viešai skleidžiama informacija Įstatymo požiūriu turi atitikti šiame teisės akte nustatytus reikalavimus būtent jos paskelbimo metu, o ne vėliau. Kitaip tariant, vėlesnis aplinkybių pasikeitimas neturėtų daryti įtakos prieš tai viešai paskelbtos informacijos vertinimui. Priešingu atveju, susidarytų situacija, kai viešosios informacijos rengėjai ir skleidėjai skelbtų informaciją, nesilaikydami Įstatymo reikalavimų, tikėdamiesi, jog, pasikeitus aplinkybėms, atitinkamos informacijos paskelbimas bus įvertintas kaip atitinkantis Įstatymo reikalavimus. Taip pat būtų galimi atvejai, kai, vėliau pasikeitus aplinkybėms, informacijos paskelbimas kaip tik būtų pradėtas vertinti kaip neatitinkantis Įstatymo reikalavimų. Teisėjų kolegijos vertinimu, tokia situacija ne tik būtų nesuderinama su Įstatymo tikslais, bet ir neatitiktų teisingumo ir protingumo reikalavimų.

Pareiškėjas remiasi 2010 m. balandžio 22 d. Kauno miesto apylinkės prokuratūros nutarime nutraukti ikiteisminį tyrimą nurodytomis aplinkybėmis, *inter alia* nutarime įvardintais Valstybinės darbo inspekcijos nustatytais Dariaus Petraičio atliktais darbo teisės pažeidimais dėl maksimalios darbo dienos trukmės viršijimo (t. I, b. I. 70-74), taip pagrįsdamas savo paskleistos informacijos objektyvumą. Teisėjų kolegija atkreipa dėmesį, kad dėl šių pažeidimų Valstybinė darbo inspekcija Dariaus Petraičio antraeilių darboviečių vadovams surašė reikalavimus pašalinti pažeidimus, kurie buvo įvykdyti, tačiau Dariaus Petraičio įvykdytų pažeidimų nenustatė (t. I, b. I. 72). Nagrinėjamu atveju taip pat svarbu tai, jog ikiteisminis tyrimas buvo pradėtas dėl Dariaus Petraičio darbo keliose darbovietėse (t. I, b. I. 52), bet ne dėl jo tariamai nesąžiningo „sėkmingo ir naudingo“ atsistatydinimo iš pareigų, kaip nurodyta ginčo teiginiuose. Minėtame Kauno miesto apylinkės prokuratūros nutarime nėra jokių duomenų apie tai, kad Darius Petraitis nesąžiningu būdu siekė gauti išeitinių kompensacijų.

Pažymėtina, jog ginčo teiginiai televizijos laidoje „Kakadu“ buvo paskelbti 2009 m. spalio 28 d., t. y. praėjus tik savaitei nuo ikiteisminio tyrimo pradžios (ikiteisminis tyrimas pradėtas 2009 m. spalio 21 d., t. I, b. I. 70) ir prieš beveik pusę metų iki aktualaus Kauno miesto apylinkės prokuratūros nutarimo priėmimo dienos, kurio informacija dabar remiasi pareiškėjas. Net ir tokiu atveju, jeigu minėtame nutarime būtų pagrįstos informacijos apie Dariaus Petraičio bandymą „sėkmingai ir naudingai“ atsistatydinti iš užimamų pareigų tariamai nesąžiningu būdu, darytina išvada, jog ikiteisminio tyrimo metu nustatyti faktai pareiškėjui laidos rengimo metu negalėjo būti

žinomi. Pareiškėjas nenurodė, kokie kiti duomenys jam buvo žinomi, kaip objektyviai pagrindžiantys pareiškėjo paskleistus konkrečius ginčo teiginius apie Darių Petraitį.

Kaip pažymėta Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje, tvirtinimai spaudoje negali būti prilyginami kaltinimams baudžiamajam procese ir būtų nepagrįsta iš pareiškėjo reikalauti savo paskleistą informaciją patvirtinti ikiteisminio tyrimo medžiaga, t. y. laukti, kol ikiteisminis tyrimas bus nutrauktas arba priimtas apkaltinamasis nuosprendis (žr., pvz., *Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. vasario 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-32/2012*). Nors apkaltinamasis nuosprendis iš esmės prilygsta nuginčijamam įrodymui, kad asmuo įvykdė nusikaltimą, tokiu būdu apriboti teiginių apie nusikalstamą elgesį įrodinėjimo būdą šmeižto byloje yra aiškiai nepagrįsta, net jeigu reikalaujama (pagal Konvencijos 6 str. 2 d.) atsižvelgti į tokio asmens nekaltumo prezumpciją. Teismai, nagrinėjantys šmeižto bylą, taip pat negali daryti atsakovų, paskleidusių informaciją, likimą priklausomą nuo to, ar baudžiamojo persekiojimo institucijos nusprendžia palaikyti kaltinimus, ar pajėgia užtikrinti asmens, prieš kuriuos atsakovai pateikė teiginius spaudoje, nuteisimą (žr., *Europos Žmogaus Teisių Teismo 2011 m. balandžio 19 d. sprendimas byloje Kasabova v. Bulgaria, Nr. 22385/03, par. 62*). Situacijose, kai yra pateikiami faktinio pobūdžio teiginiai ir nepakankamai įrodymų jiems pagrįsti ir žurnalistas diskutuoja apie „tikrą“ viešąjį, visuomeninį interesą, patikrinimas, ar žurnalistas elgėsi profesionaliai ir sąžiningai, tampa pirmaeilio dalyku (žr., pvz., *Europos Žmogaus Teisių Teismo 2009 m. lapkričio 24 d. sprendimas byloje Flux v. Moldova (no. 7), Nr. 25367/05, par. 41*). Vertinant sąžiningumą, reikšmės gali turėti įvairios aplinkybės – žurnalistinio tyrimo pakankamumas skleidžiamiesiems teiginiams pagrįsti (kuo rimtesni kaltinimai, tuo nuodugnesnis tyrimas turėtų būti atliekamas; taip pat svarbus teiginių pobūdis; šaltinių patikimumo įvertinimas, kitos šalies pozicijos pateikimas ir pan.). Priešingu atveju, žurnalistui nesilaikant minėtų reikalavimų, kyla rizika, kad bus pažeistas nekaltumo prezumpcijos principas, reiškiantis, jog asmuo laikomas nekaltu tol, kol teismas (ir tik teismas) nenustato kitaip.

Kaip jau buvo minėta, nagrinėjamu atveju pareiškėjas nepateikė jokių objektyvių duomenų, pagrindžiančių teiginį „Mat ponas Kauno kombinatorius Darius Petraitis įsigudrino labai sėkmingai ir naudingai atsistatydinti iš užimamų pareigų“. Pareiškėjas nurodo, kad šis teiginys televizijos laidoje buvo susietas su aplinkybėmis dėl, neoficialiais duomenimis, neva pareikalautos 5 000 Lt išeitinės kompensacijos iš Prienų ligoninės ir paprašytų 22 200 Lt iš Kauno Raudonojo Kryžiaus ligoninės (t. II, b. I. 30). Pareiškėjas nurodo, kad faktas dėl 22 200 Lt pareikalavimo nebuvo ginčo dalykas, yra įrodytas televizijos laidos „Kakadu“ medžiaga, todėl, netgi nuginčijus teiginį dėl 5 000 Lt išeitinės kompensacijos, „sėkmingą ir naudingą“ Dariaus Petraičio atsistatydinimą pagrindžia daug didesnės sumos – 22 200 Lt pareikalavimas iš Kauno Raudonojo Kryžiaus ligoninės.

Pastebėtina, kad teiginys „Mat ponas Kauno kombinatorius Darius Petraitis įsigudrino labai sėkmingai ir naudingai atsistatydinti iš užimamų pareigų“, vertinant jį kitų televizijos laidoje „Kakadu“ išsakytų teiginių „Televizorius rodys sukčius“, „Dėmesio! Dėmesio, gerbiamieji žiūrovai! Jūsų ekranuose kriminalinio trilerio didysis kombinatorius Petraitis kulminacija“ ir „Ką prisidirbo šis veikėjas, kiek prisikombinavo, kiek šansų, kad jis sės už grotų?“, „Galima tik įsivaizduoti ir spėlioti, kiek išeitinių kompensacijų galėjo susirinkti šis veikėjas, išeidamas iš visų savo devynių darboviečių, kuriose, atseit, dirba 23 valandas 15 minučių per parą“ kontekste laikytinas konstatuojamo pobūdžio. Atsižvelgus į šiuos teiginius darytina išvada, kad pareiškėjas paskelbia įvykusį faktą apie tai, jog Darius Petraitis, būdamas „kombinatoriumi“, iš darbovietėse užimamų pareigų „įsigudrino atsistatydinti sėkmingai ir naudingai“, t. y. ne visai sąžiningu būdu ar sukčiaujant (V. Vaitkevičiūtė, leidykla „Žodynas“, Vilnius, 2007 m.). Teisėjų kolegija sprendžia, kad dėl toliau nurodomų priežasčių toks teiginys neatitinka tikrovės.

Pirma, pirmosios instancijos teismas pripažino, kad informacija dėl Dariaus Petraičio 5 000 Lt išeitinės kompensacijos nepatvirtinta jokiais objektyviais duomenimis ir todėl yra nepagrįsta. Šį faktą patvirtina ir pareiškėjas, apeliaciniu skundu neginčydamas pirmosios instancijos teismo sprendimo dalies dėl teiginio „Neoficialiais duomenimis, palikdamas Prienų ligoninės juristo kėdę, ponas Petraitis pareikalavo 5 000 litų dydžio išeitinės kompensacijos“ pripažinimo

nepagrįstu ir neatitinkančiu tikrovės. Darytina išvada, kad nėra jokių objektyvių duomenų apie tai, jog Darius Petraitis siekė iš Prienų ligoninės atsistatydinti „sėkmingai ir naudingai“.

Antra, Dariaus Petraičio pareikalavimas 22 200 Lt dydžio išeitinės skompensacijos iš Kauno Raudonojo Kryžiaus ligoninės taip pat nepagrindžia teiginio „Mat ponas Kauno kombinatorius Darius Petraitis įsigudrino labai sėkmingai ir naudingai atsistatydinti iš užimamų pareigų“, t. y. ne visai sąžiningu būdu ar sukčiaujant. Kaip numatyta DK 125 straipsnio 1 dalyje, viena darbo sutarties šalis gali raštu pasiūlyti kitai šaliai nutraukti darbo sutartį šalių susitarimu. <...> Sutarusios nutraukti sutartį, šalys sudaro raštišką susitarimą dėl sutarties nutraukimo. Susitarime numatoma, nuo kurio laiko sutartis nutraukiama, ir kitos sutarties nutraukimo sąlygos (kompensacijų, nepanaudotų atostogų suteikimo ir kt.). Kaip matyti iš šio teisinio reglamentavimo, susitarimo dėl darbo sutarties nutraukimo sąlygos – tai darbo sutarties šalių derybų objektas. Įstatymais asmeniui nėra uždrausta, nutraukiant darbo sutartį šalių susitarimu, prašyti ir derėtis dėl išeitinės kompensacijos sumos. Tai savo ruožtu lemia, kad prašymas dėl išeitinės kompensacijos, darbo sutartį nutraukiant šalių sutarimu, negali būti laikomas nesąžiningu elgesiu ar sukčiavimu bei sudaryti pagrindą asmenį įvardinti „kombinatoriumi“. Šią išvadą patvirtina ir Kauno miesto apylinkės prokuratūros 2010 m. balandžio 22 d. nutarimas nutraukti ikiteisminį tyrimą, kuriame nurodoma, kad ikiteisminio tyrimo metu nenustatyta, jog Darius Petraitis ketino apgaule užvaldyti svetimą turtą (t. I, b. I. 70-74).

Atsižvelgusi į tai, kas išdėstyta, teisėjų kolegija konstatuoja, kad pareiškėjas nepateikė jokių objektyvių duomenų, patvirtinančių teiginį „Mat ponas Kauno kombinatorius Darius Petraitis įsigudrino labai sėkmingai ir naudingai atsistatydinti iš užimamų pareigų“. Teisėjų kolegija daro išvadą, kad šis teiginys neatitinka tikrovės bei yra klaidinantis ir pažeidžia Įstatymo 3 straipsnio 2 ir 3 dalių, 19 straipsnio 2 dalies ir 41 straipsnio 2 dalies 1 punkto nuostatas. Pareiškėjas nepagrįsto teiginio „įsigudrino labai sėkmingai ir naudingai atsistatydinti iš užimamų pareigų“ kontekste pavadindamas Darių Petraitį „kombinatoriumi“ visuomenės akyse neabejotinai sukūrė neigiamą šio asmens įvaizdį, kuris siejamas su šio asmens tariamai nesąžiningai tvarkomais darbo reikalais, todėl yra įžeidžiantis ir neetiškas. Tokiu būdu pareiškėjas paskleidė tikrovės neatitinkančią informaciją bei peržengė saviraiškos laisvės ribas.

Teisėjų kolegija atkreipia dėmesį, kad teiginys „Televizorius rodys sukčius“ bei „<...> didysis kombinatorius Petraitis“ turėtų būti vertinami jų paskelbimo kontekste. Pastebėtina, kad pareiškėjas negiginėja sąvokos „sukčius“ neigiamos reikšmės, kurios nepagrindus objektyviais bei teisingais duomenimis, visuomenės akyse neabejotinai sukuriama neigiamas asmens įvaizdis ir yra pažeminami asmens garbė ir orumas. Todėl konkrečiu atveju svarbu nustatyti, pirma, ar teiginys „Televizorius rodys sukčius“ sietinas su Dariumi Petraičiu, antra, ar teiginys atitinka tikrovę.

Televizijos laidos „Kakadu“ pradžioje informuojama, kad bus rodomi sukčiai („Šiandien didelė šventė! Televizorius rodys sukčius, krūtų auginimo operaciją ir pistoletą“). Toliau pristatomas reportažas apie oligarchų turto paieškas, „kurios pasibaigė ginklu“, bei kitas reportažas apie Darių Petraitį, klausiant, „už ką Dariui Petraičiui iškelta baudžiamoji byla“. Televizijos laida pradedama reportažu apie Darių Petraitį, kuriame minimas pradėtas ikiteisminis tyrimas dėl sukčiavimo pagal BK 182 straipsnio 1 dalį. Vertinant teiginį „Televizorius rodys sukčius“ visos televizijos laidos reportažų kontekste, darytina išvada, kad laidos pradžioje pasakytas teiginys, kuriame konstatuotas faktas apie sukčius, yra sietinas su Dariumi Petraičiu, būtent dėl kurio tuo metu buvo pradėtas ikiteisminis tyrimas dėl sukčiavimo. Pastebėtina, kad reportažo apie Darių Petraitį metu yra ne kartą vartojama sąvoka „kombinatorius“, kuri, kaip jau buvo minėta, apibūdina asmenį, vikriai tvarkantį kokius nors reikalus, dažnai ne visai sąžiningu būdu ar sukčiaujant (V. Vaitkevičiūtė, leidykla „Žodynas“, Vilnius, 2007 m.), t. y. sąvoka galėtų būti laikoma „sukčiaus“ sinonimu. Ši aplinkybė taip pat leidžia manyti, kad laidos pradžioje minint sukčius omenyje turėtas Darius Petraitis.

Svarbu paminėti, kad teismų praktikoje yra laikomasi pozicijos, jog žinia apie netinkamą asmens elgesį yra žeminančio pobūdžio, kai kiekviename ginčo objektu esančiame teiginyje yra duomenys, kurie teisės, moralės ar kitų visuomenėje pripažintų normų ir priimtinių elgesio taisyklių požiūriu rodo esant nepriimtina, netoleruotina asmens elgesį ar jį vaizduoja kitokiu neigiamu

aspektu (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2010 m. spalio 14 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁴⁴²-1039/2010; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2001 m. vasario 26 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-211/2001). Kaip minėta, sukčiavimas laikomas nusikaltimu pagal BK 182 straipsnį. Nusikaltimas yra teisei priešinga veika, kuri nepriimtina visuomenėje pripažįstamų socialinių normų požiūriu. Teisės ir kitų socialinių normų kontekste asmens elgesys, kuris traktuojamas kaip nusikalstama veika, visuomet vertinamas neigiamu aspektu. Atsižvelgus į tai, konstatuotina, kad asmens įvardijimas „sukčiumi“, kai tai neatitinka tikrovės, yra žeminantis asmens garbę ir orumą.

Teisėjų kolegija neneigia, kad visuomenė turi teisę gauti teisingą informaciją. Tačiau informacijos teisingumą privalo pagrįsti viešosios informacijos rengėjas, kuris turi teisę pats pasirinkti jos pagrindimo būdą. Pastebėtina, kad žurnalistai turi teikti teisingas, tikslas ir nešališkas žinias, kritiškai vertinti savo informacijos šaltinius, atidžiai ir rūpestingai tikrinti faktus, remtis keliais šaltiniais. Jeigu nėra galimybės patikrinti informacijos šaltinio patikimumo, žurnalistai turi tai nurodyti skelbiamoje informacijoje (Įstatymo 41 str. 2 d. 1 p.). Žurnalistai privalo elgtis sąžiningai „informacijos adresato“ atžvilgiu, siekti pateikti tikslią ir patikimą informaciją, laikytis etikos normų bei nepainioti gandų su žiniomis.

Apibendrinusi tai, kas išdėstyta, teisėjų kolegija sprendžia, kad pareiškėjas pažeidė jam įstatymų nustatytas pareigas ir teiginiais „Mat ponas Kauno kombinatorius Darius Petraitis įsigudrino labai sėkmingai ir naudingai atsistatydinti iš užimamų pareigų“; „Televizorius rodys sukčius“; „<...> didysis kombinatorius Petraitis“ paskleidė informaciją, kuri yra nepagrįsta objektyviais duomenimis ir neatitinka tikrovės. Darius Petraitį neigiamai vertinantys faktai objektyviai nebuvo nustatyti, juos patvirtinančių įrodymų pareiškėjas nepateikė. Šie teiginiai paskelbti vienpusiškai, nepatikrinus skelbiamos informacijos tikrumo bei jos kritiškai neįvertinus. Todėl tokio pobūdžio informacijos skleidimas teisėjų kolegijos vertintinas kaip šališkas, neobjektyvus, nepatikrintas bei neišsamus visuomenės informavimas, dėl ko buvo pažeistos Įstatymo 3 straipsnio 2 ir 3 dalių, 19 straipsnio 2 dalies ir 41 straipsnio 2 dalies 1 punkto nuostatos bei peržengtos saviraiškos ribos.

Pareiškėjo išdėstyti argumentai, nepagrįstai absoliutinant saviraiškos laisvę, tačiau neatsižvelgiant į šiai laisvei nustatytus apribojimus nepažeisti kitų žmogaus teisių ir laisvių, pirmosios instancijos teismo ir Inspektorius sprendimų teisingumo nepaneigia. Teisėjų kolegija pastebi, kad bet koku atveju turi būti išlaikyta pusiausvyra tarp visuomenės intereso gauti informaciją bei asmens teisių ir laisvių, kas, kaip nustatyta nagrinėjamu atveju, nebuvo padaryta.

Remdamasi tuo, kas išdėstyta, teisėjų kolegija konstatuoja, kad pirmosios instancijos teismas tinkamai įvertino bylos įrodymus, tinkamai taikė materialines ir procesines teisės normas ir padarė teisingą išvadą, jog skundžiamas Inspektorius Sprendimas yra pagrįstas ir teisėtas, todėl tenkinti apeliacinį skundą nėra pagrindo.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 140 straipsnio 1 dalies 1 punktu, teisėjų kolegija

n u t a r i a:

Pareiškėjo uždarnosios akcinės bendrovės „Laisvas ir nepriklausomas kanalas“ apeliacinį skundą atmesti.

Vilniaus apygardos administracinio teismo 2011 m. liepos 4 d. sprendimą palikti nepakeistą. Nutartis neskundžiama.

Teisėjai

Roma Sabina Alimienė

Irmantas Jarukaitis

Dalia Višinskienė

KOPIJA TIKRA
Rastinės Vedeja
Dalia Hoppenienė